

บทที่ 8

วิธีการรับคำนำเลือนสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย

1. จุคปะสังก้าวเรียนรู้

หลังจากเรียนหนึ่งแล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงคำนำเลือนสกฤตในภาษาไทยได้
2. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงແນยธรรมชาติของภาษาที่เรียกว่าไม่มีเจคนหาวงศานตระไห้
3. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงโดยไม่เจคนหาวงศานเลียงพัยัญชนะได้
4. บอกรืออิมายถึงการกล้ายเลียง การเหறากเรียงพัยัญชนะชนิดต่างๆ ได้
5. บอก อิมาย หรือรรนุกการกล้ายเลียงโดยเรียนได้
6. บอกรืออิมายการตัดคำนำเลือนสันสกฤตในภาษาไทยได้
7. บอกรืออิมายการเพิ่มคำนำเลือนสันสกฤตในภาษาไทยได้
- 8..บอก อิมายหรือวิเคราะห์การตัดคำเพิ่ดของคำนำเลือนสันสกฤตในภาษาไทยได้
9. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์การเพิ่มແเนยเทียพิชของคำนำเลือนสันสกฤตในภาษาไทยได้
10. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงແນยลักษณะความเข้าความได้
11. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงແเนยลักษณะความเข้าความทั้งความเข้าใจผิดได้
12. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์คำนำเลือนสันสกฤตที่กล้ายเลียงในภาษาหนินทร์ ขัว เชนฯ ได้
13. บอกรืออิมายการกล้ายเลียงภาษาต่าง ๆ ลักษณะภาษาบาลีสันสกฤตได้
14. บอกรืออิมายการกล้ายความหมายหงส์ชนิดได้
15. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์การกล้ายความหมายชนิดแกมนเข้าได้
16. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์การกล้ายความหมายชนิดขยายตัวหรือกัวงออกได้
17. บอก อิมายหรือวิเคราะห์การกล้ายความหมายชนิดย้ายที่ได้
18. บอก อิมายหรือวิเคราะห์การกล้ายความหมายชนิดกล้ายเลียงเพื่อแยกความหมายได้
19. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์ชนิดของคำนำเลือนสันสกฤตได้
20. บอกรืออิมายหรือวิเคราะห์การใช้คำนำเลือนสันสกฤตในภาษาไทยได้

II. รายละเอียดของเนื้อหา

1. การกลายเสียง

การกลายเสียง คือการเปลี่ยนแปลงเสียงของภาษาหนึ่งเป็นเสียงในอีกภาษาหนึ่ง ดังการกลายเสียงคำบาลีสันสกฤตเป็นเสียงในภาษาไทย การกลายเสียงอาจจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติของภาษา บุคคลไม่มีเจตนาจะให้เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้นโดยเจตนาของผู้ใช้ ผู้ประพันธ์เพื่อความไฟแรงทางภาษา การกลายเสียงจึงแบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1. การกลายเสียงโดยไม่เจตนา

2. การกลายเสียงโดยเจตนา

1. การกลายเสียงโดยไม่เจตนา หมายถึงการกลายเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของภาษา บุคคลไม่มีเจตนาจะให้เกิดขึ้น เสียงเปลี่ยนแปลงเองโดยธรรมชาติของภาษา การกลายเสียงชนิดนี้มี 2 อย่างคือ

1. สระ

2. พยัญชนะ

1. สระ เสียงสระบาลีสันสกฤตกลายเสียงเป็นสระในภาษาไทยในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

1.1 เสียงสั้นกลายเป็นเสียงยาว คำบาลีสันสกฤตที่มีเสียงสั้นกลายเป็นเสียงยาวในภาษาไทย เพื่อไม่ให้เป็นเสียงหนักและไม่เป็นคำตายย่อ民族ในการออกเสียงในภาษาไทย ดังนี้

บ.ส. ใช้ อ ท. ใช้ ฯ

บ. กรวิก

จปล

ส. ปูร์โนทุย

บ. มนู

รกุช

ส. รกุษ

บ. กิกุช

ส. กิกุช

บ. ภกุช

ท. การเวก (นกการเวก)

ຈນัล (การหวันไหว)

ปราโมทย์ (ความชื่นชม)

ມຈຈາ (ปลา)

ຮັກຂາ (การดูแล ในคำอารักขา)

ຮັກຂາ (การรักษา)

ກິກຂາ (การขอ)

ກິກຂາ (การขอ)

ກັກຂາ (อาหารการกิน)

ស. ភកុម្ម	ភកម្ម (អាហារការកិន)
ប. រុកុម្ម	រុកម្ម (ត័ណីម៉ោង)
ស. ធម្មភកុម្ម	ធម្មភកម្ម (ត័ណីម៉ោង)
ខាងក្រោម	ខាងក្រោម (ឲ្យជីថាគារមិនមែនខាងក្រោម)
ប. ឯកសញ្ញា	ឯកសញ្ញា (ពាយ)
ស. ឯកទូយ	ឯកទូយ (ឲ្យមិនមែនឯកទូយ)

ប.ស. ខ្លួន ន. ខ្លួន

ប.ស. គតិ	កតិ (គតិ)
ឈរបតិ	ឈរបតិ (ឲ្យជីថាគារមិនឈរបតិ)
ស. ទុរិ	ទុរិ (សាម)
ប. ននិ	ននិ (និរិយាយ)
មុនី	មុនី (ឲ្យរី)
ស. ឯមិ	ឯមិ (ឲ្យមិនី)
ប. ទិនិ	ទិនិ (ការនឱបនៅតាមចំណាំទិនិ)
វិនិ, វិនិ	វិនិ (និន)
គិនិ	គិនិ, គិនិ (រូប)
ស. ឯកុនិ	ឯកុនិ (ឲ្យរី)
ប. ឯកុនិ	ឯកុនិ (ឲ្យរី)
ស. បញ្ជី	បញ្ជី (បញ្ជី)
សទុតិ	សទុតិ (ការយកយ៉ាង, ការសរសេរិយ្យ)
ប. សទុតិ	សទុតិ (គម្រោងិយ្យ)
ស. រាតុរិ	រាតុរិ (ការការិយាយ)
ទុម្រឹវិ	ទុម្រឹវិ (គម្រោងិយ្យ, គម្រោងិយ្យិ)
កទុម្រឹវិ	កទុម្រឹវិ (គម្រោងិយ្យ, កទុម្រឹវិ)
ឃុកុសបតិ	ឃុកុសបតិ (ឲ្យរីសបតិ)
សុវតុតិ	សុវតុតិ (គម្រោងសុវតុតិ)
ប. តេដិយ	តេដិយ (តេដិយ)
ទានិតិ	ទានិតិ (ប្រព័ន្ធដំណើនិយាយ)

ปดิ	บดี (เจ้าของ นาย สามี)
คงปติ	คงบดี (เจ้าของบ้าน, คนมีเงิน)
โมลิ	โมลี (ผอม, Majority, ส่วนที่สูง)
โมพิ	โมพี (ผอม, Majority, ส่วนที่สูง)
ส. เมอลิ	เมอลี (ผอม, Majority, ส่วนที่สูง)
บ.ส. รavi	รavi, รพี (พระอาทิตย์)
บ. รติ	รตี (ความยินดี)

๔๘

คำบาลีสันสกฤตที่เป็นพยัญชนะเดี่ยวมีหลายพยางค์ เมื่อกลายเสียงในภาษาไทย พยางค์สุดท้ายไม่ออกเสียง เราใช้การันต์ห้ามเสียงเอาไว้ จึงกล้ายเป็นสระเสียงสั้นท้ายคำ เราจึงยึดเสียงสั้นนั้นให้เป็นเสียงยาว ดังนี้

บ. เจรดิย	ท. เจรดีย์ (เจดีย์)
โลกิย	โลเกียร์ (เกี่ยวกับโลก)
เสนีย	เสนียร์ (กองทัพ, ทหาร)
บ. สุริย	ท. สุรีย์ (พระอาทิตย์)

บ.ส. ใช้เสียง อุ ไทยใช้เสียง อู

บ. ครุ	ท. ครู (ครุ)
คุณ	คุณ (การเพิ่มขึ้น)
ธนุ	ธนู (ธนุ, ลูกศร)
อณุ	อณู (ส่วนเล็กย่ออย)
ส. ถด	ถด (ถด)
บ. เวทุ	เวทุ (ไม้ไผ)
บ.ส. พหุ	พหุ (มาก)
บ. พหุสุต	พหุสุต (พังมาก)
บ.ส. ริบุ	ริบุ (ข้าศึก)
ส. มณฑุย	มณฑุย (ความตาย)
ศตวรุ	ศตวรุ (ศัตรุ)
บ. วิปุล	วิปุล (ความเต็ม)
บ.ส. วิทูร	วิทูร (คนฉลาด, ไกล)

แม้คำที่เป็นพยัญชนะคูในบาลีสันสกฤตที่ตัดตัวสะกดทิ้ง เหลือไว้แต่ตัวตาม ก็ยังเสียงสั้นให้เป็นเสียงยาวในภาษาไทย เช่น

บ. สุข	ท. สูญ (ว่าง, เปล่า, สงัด, หาแก่นสารมีได้)
โโนตตุต	อนาคต (สระอนาคต)
จมุน	jams (หนังสัตว์)
มลุลิ	มาลี (ระเบียบ, ดอกไม้)
ศ. ไวคุณธุ	ไวคุณธุ (นามพระวิชณุ)
สามารถ	สามารถ (ความสามารถ)

1.2 เสียงยาวกล้ายเป็นเสียงสั้น ได้แก่คำบาลีสันสกฤตที่เป็นเสียงยาว เราthonเสียงให้เป็นเสียงสั้นและทำพยัญชนะตัวสุดท้ายเป็นตัวสะกดเดียวด้วย ทั้งนี้เพื่อออกเสียงสะดวกและถند เช่น

บ.ส.อี นีล	ท.อิ นิล (เขียว)
มีน	มิน (ปลา, ชื่อกลุ่มดาว)
นิตि	นิติ (การนำไป, แบบแผน)
วีณา	พิน (พิน เครื่องดนตรี)
วิปริต	วิปริต (ผิดปกติ)
อุณหิส	อุณหิส (ผ้าโพก, กรอบหน้า)
บ.ส.อุ สุกร	ท.อุ สุกร (หมู)
จุพा, จุทา	จุพา, จุทา (ยอด, วยผม)
ศ. สุกุล	สุกุล (คำ, หยาบ, หนา)
ธุมาก	ธุมาก (แหล่งเกิดควันไฟ)

คำประสมในภาษาสันสกฤตที่ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด สระเสียงยาวมาข้างหน้า เราทิ้งก่อนให้เป็นเสียงสั้น เช่น

ส. อา ยาศรจรย	ท.อะ อัศจรรย์ (แปลกลประหลาด)
ปารุคุ	ปรัคร (สีข้าง)
อุ ฤทธิ์	อุ ฤทธิ์ (ความเรียบ)
วิรุพุห	วิรุพห์ (ความเจริญของงาน)

บูรุ	บูรพ (ก่อน ข้างหน้า)
วิจูรัน	วิจูณ (เล็ก ๆ น้อย ๆ, ละเอียด)

1.3 เสียงสระของบาลีสันสกฤต กล้ายเป็นเสียงสระที่มีแต่ในภาษาไทย

คำสันสกฤตที่มีเสียง “ไอ” และมีตัวสะกดอยู่ด้วย กล้ายเป็นเสียง แօ ในภาษาไทย เช่น

ส. ไอ ไส奴ย	ท. แօ แสนย (กองทัพ, ทหาร)
ไวทุย	แพทัย (หมอรักษาโรค)
ส. ไวศุย	แพศย (ชันวรรณะที่ 3 ของชินดู)
ไหดุย	แทตัย (ยักษ์, อสูร)

คำบาลีที่มีเสียง เอiy เปลี่ยนเสียงเป็น “ไอย” ในภาษาไทย เช่น

บ. เอiy โภเศยยุ	ท. ไอย โภไสย (ผ้าไหม)
เวเนยยุ	เวไนย (ผู้พึงสอนได้)
เชยยุ	ไซย (ชนะ)
เทยยุ	ไทย (คนไทย ชาติไทย)
เทยยุทาน	ไทยทาน (ของควรให้)
ภาคิเนยยุ	ภาคิไนย (หลาน)
เวยยุการณ	ไวยากรณ์ (ไวยากรณ์)
สาเตยยุ	สาไถย (โอ้อวด)
อสุงเขยยุ	อสังไชย (นับไม่ได้)
เสยบยาสน	ไສยาสน (ที่นอน)
อธิปเตยยุ	อธิปไตย (ความเป็นใหญ่)
อาชาเนยยุ	อาชาไนย (ม้าอาชาไนย)
อุปเมยยุ	อุปไมย (ปรี้ยบเทียบ)

นอกจากเสียงสระที่กล่าวมาแล้ว เราอาจกล่าวถึงเสียง ຖ ในสันสกฤต กล้ายเป็นเสียง อิ อี และ เ�o ในภาษาไทย เช่น กฤษณ, มฤค, และ ฤกษ และเสียง อะ ที่มาในคำไม่มีตัวสะกด ออกเสียงเป็น ออ เช่น นรบติ (โน-ระ-บอ-ดี) และเสียง อะ ในคำที่มีตัวสะกด ออกเสียงไปต่าง ๆ แล้ว แต่ตัวสะกด เช่น ออกเสียงเป็น ໂอะ, อອ, อะ, ไอ, อា, และ เआ ได้แก่คำ มน (mn) กร (กอน) วรุณ (วัน-วรรณ) ชย (ไซ) อุมก้า (อัมกา) ชวเลข (เชวารเลข) ดังรายละเอียดที่กล่าวมา แล้ว.

1.4 เสียงสรรษานาลีสันสกฤตและไทยต่างก็มีเชื่อมโยงกัน แต่ถ้าเสียงเป็นเสียงสรรษ
ในภาษาไทย ดังนี้

บ.ส. ใช้เสียง อะ ไทยใช้เสียง เออะ

บ.ส. อะ คุรห	ท. เออะ เคราะห์ (การประสนความลำบาก)
วิคุรห	วิเคราะห์ (การแยกแยะ)
สัมคุรห	สังเคราะห์ (การรวม)
อนุคุรห	อนุเคราะห์ (การช่วยเหลือ)
บุรคุรห	ประเคราะห์ (การยกย่อง)
ปณوا	บัณฑეาะ (เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง)
ปณุชา	บัณฑეาะ (กะเทย, ขันที)

บ.ส. ใช้เสียง อิ ไทยใช้เสียง อີ

บ.ส. อิ กากณิกา	ท. อີ กากณิกາ (มาตราเงินอินเดียโบราณ)
ຈາກິກ	ຈາກິກ (ເຫື່ອໄປ)
ສິນຄ	ລິ້ງຄ (ເພີຍ)
ມທິມາ	ມທິມາ (ໜູ້, ມາກ)
ອົກິກ	ອົກິກ (ຍິ່ງ, ເກີນ, ມາກ)
ຕິກຸ່ຫ	ຕິກຸ່ຫ (ການຕິກຸ່ຫ)
ໂຫຼິກ	ໂຫຼິກ (ຜູ້ມີຄວາມຮູ່ງເຮືອງ)
ຜິລິກ	ຜິລິກ (ແກ້ວຜິລິກ)
ຮມມູກຄືກ	ຮຣມກຄືກ (ພະຜູກລ່າວຫຮຽມ)
ຕາວດິສ	ດາວດິສ (ສວරຕີ້ຫ້າດາວດິສ)
ໂຫຼົງກ	ໂຫຼົງກ (ຜູ້ມີຄວາມຮູ່ງໂຮຈນ)
ຕຽບສຸຕົວຕູ	ຕຽບຕົວຕູ (ສາມສົບສາມ)

บ.ส. ใช้เสียง อີ ไทยใช้เสียง อີ

บ.ส. อີ ອນິກ	ท. อີ ອິນິກ (ກອງທັພ)
ສ. ປຣິກຸ່ຫາ	ປຣິກຸ່ຫາ (ແສດງຄວາມຄິດຮ່ວມກັນ)
ບ. ປຈຸນິກ	ປ້ຈຸນິກ (ຂ້າຕິກ, ຕັດງູ)

บ.ส. ใช้เสียง อี ไทยใช้เสียง อี

บ.ส.อี วีช	ท.อี พีช (พีช)
หิน	หิน (ต่า, ชั่ว, หมาย)

บ.ส. ใช้เสียง อิ ไทยใช้เสียง เอ, แօ

บ.อิ ติรุจนา	ท.เอ เดร็จนา (สัตว์เดร็จนา)
บ.ส. นิรคุณ	เนรคุณ (ไม่เห็นความดีของคนอื่น)
นิรเมต	เนรเมต (สร้าง, ทำ)
ส. นิรเทศ	เนรเทศ (ขับไล่, ขับให้ออก)
บ. อนจุจ	อเนจ (ในคำอเนจอนาถ-ไม่เที่ยง)
ปัญจวีส	เบญจเพส (ย์สิบห้า)
บ.ส. กุญจิกา	ท.แօ กุญแจ (ลูกกุญแจ)

บ.ส. ใช้เสียง อี ไทยใช้เสียง เอีย

บ. กิร	ท. เกียร (เรียราย)
จิร	เจียร (มั่นคง)
บ.ส. ติรุจนา	เดียรฉาน (สัตว์เดียรฉาน)
บ. ปิย	เปีย (ที่รัก)
บ.ส. พธิร	พาเหียร (ภายนอก)
มนุธิร	มณฑียร (ที่อยู่สูงใหญ่)
บ. วชิร	วิเชียร (แก้ววิเชียร)
ส. สติร	ເສດීර (มั่นคง)
ศิร	ເຕීර (หัว)

บ.ส. ใช้เสียง อี ไทยใช้เสียง เอีย

ส. กุชีร	ท. เกชียร (น้ำนม)
กุชีณ	เกชียณ (สิ้นกำหนด)
กีรุติ	เกียรติ (ชื่อเสียง)
ชีร	เชียร (เก่ง, เชี่ยวชาญ)
ติร	เตียร (ผั้ง)
บ.ส. ติรุต	ท. เดียร์ต (ท่าน้ำ)

ส. ทีรฆ	ເຖິຍຮັນ (ຍາວ ນານ)
บ. ปີພ	ເບີຍພ (ເປີຍດເບີຍນ)
ວົງ	ເພີຍ (ກລ້າຫານູ)
ທີ່ຣ	ເຮື່ຍ (ນັກປະຈຸບັນ)
ສ. ປຸງກົງຮຸນກາ	ປະກີຍຮຸນກາ (ເບີດເຕີລຶດ)

1.5 ເສີ່ງສະບາລືສັນສົກຄຸດແລະໄທຢ ຕ່າງກົມໃຊ້ດ້ວຍກັນ ເລືອກໃຫ້ຕາມເສີ່ງສະບາລືສັນສົກຄຸດແລະໄທຢ ທາມຄວາມຄັດ

ກ. ສະໜັບດ້ວຍກັນ ໄດ້ແກ້ໃຫ້ປ່າຍລື້ນສ່ວນໜ້າ ບ.ສ. ໃຊ້ ອີ ໄທຍ ໃຊ້ ເອ ເຊ່ນ

ບ.ສ. ສີມາ	ເສມາ(ເບີຕແດນ)
ບ. ວິສົດ	ເພສ(ໃນຄໍາເບີງຈາເພສ)

ຂ. ສະໜັບດ້ວຍກັນ ຄື້ອໃຫ້ສ່ວນໜ້າ ບ.ສ. ໃຊ້ ອຸ ອູ ໄທຍໃຊ້ ໂອ ເຊ່ນ

ບ.ສ. ກຸກກ	ໂກກກ(ພຸດໄມ່ຈົງ)
ກຸມຸກ	ໂກມຸກ(ໂກມຸກ)
ກຸດຸທິກາ	ຄນໂຫຼ(ກາຫະນະໄສ່ນ້ຳດື່ມ)
ປຸນກ	ປົມໂທ(ຄວາມບັນເທິງ)
ສຸກ	ໂສກາ(ງາມ)
ສາຖຸ	ສາໂກ(ນ້ຳເມາທີ່ຍັງໄມ່ໄດ້ກັ້ນ)
ໂສຫර	ສຸຫຮ່າ (ທຽງໄວ້ຕີ)
ອຸພາຮ	ໂອພາຮ(ໃຫ້ຢູ່ໂຕ)

ຄ. ສະໜັບສະໜັບດ້ວຍກັນ ໄດ້ແກ້ປ່າຍລື້ນສ່ວນໜ້າ ໃຊ້ສະໜັບສະໜັບດ້ວຍກັນ ຄື້ອໃຫ້ສ່ວນໜ້າ

ບ.ສ.ອະ ວິຫຼາ	ທ.ອີ ວິເຮື່ຍ(ແກ້ວວິເຮື່ຍ)
ວກຸລ	ພິກຸລ(ຕັ້ນພິກຸລ)
ສ. ວຸດຸນ	ທ. ພິຈຸດຸນ(ນ້ຳຜຸນ)
ປຸງຄຸນ	ປຣິຄນາ(ຄໍາຄາມ, ຄວາມຂ້ອງໃຈ)
ມຸ່ຖຸດ	ມຸ່ຖຸດ(ຫ້ວຄຣາວ)
ບ.ສ.ອະ ປັນຈ	ທ.ເອ ເບີງຈ(ຫ້າ)

ส. วชร	เพชร(เพชร)
บ. วชณ	เพชร(ผ่า ในคำว่าเพชรมาต)
รุจ	เจ(สั่วม)

ง. สระกลางกับสระหลัง หมายความว่า บาลีสันสกฤตใช้สระกลาง คือ อะ อา ภาษาไทยใช้สระหลังคือ อุ อู หรือ อโ ตั้งนี้

บ.ส.อะ เชตวน	ท.อุ เชตุพน(วัดพระเชตุพน)
บ. ชมพุนก	ชมพุนก(ทองคำเนื้อบริสุทธิ์)
กมร	กุمرا(ผึ้ง)
บ.ส. พثار	พุกรา(พุด-ชา)
ส. มาตุลี	มาตุลี(มาตุลี)
บ.ส. มติ	มุติ(ความรู้)
ส. สยามวรา	สยามพรา(การแต่งงาน)
บ.ส. สมมติ	สมมติ(การรับรู้)
บ. อุสก	อุสก(โคอุสกราช)
บ.ส. กมล	โภกมล(อ่อนนุ่ม)

ภาษาบาลีสันสกฤตบางคำ ใช้เสียงสระหลังคือ อุ ไทยใช้เสียงสระหน้าคือ อะ

บ.ส.อุ บุโรหิต	ท.อะ ปโรหิต, ประ啰หิต(ที่ปรึกษาของ พระราชา)
ดุลาการ	ตระลาการ(คำนี้อาจแต่งเองใน ภาษาไทย)

2. พยัญชนะ

เสียงพยัญชนะบาลีสันสกฤต กล้ายเป็นเสียงพยัญชนะภาษาไทยไปในลักษณะดังต่อไปนี้

1. พยัญชนะวรรค กล้ายเสียงเป็นพยัญชนะวรรคเดียวกัน มีฐานเกิดเดียวกัน อาจจะเป็น พยัญชนะตัวใดตัวหนึ่งในวรรคเดียวกันก็ได้ หรือกล้ายเสียงเป็นพยัญชนะต่างวรรคกันได้ แต่มีฐานเกิดใกล้เคียงกัน หรือบางที่พยัญชนะวรรคกล้ายเสียงเป็นพยัญชนะวรรคก็ได้ ในฐานะที่เสียงใกล้เคียงกัน ดังนี้

1.1 พยัญชนะวรรณคดีယวัkin เช่น

วรรณ กะ	ส.ก กิษกินธุ	ท.ก ชีดขินธ์(เสาหลักเมือง, เมืองชีดขินธ์)
	ส. กปภ	ขบถ(ความทรยศ)
	กนิษฐา	ชนิษฐา(น้อง)
	บ. กนิษฐา	ชนิษฐา(น้อง)
	บ.ส.ก กฎทิกา	ท.ค คนโก คนที(ภาชนะใส่น้ำดื่ม)
	ส.ช ชจาร	กำ กำจาร(ฟังไป, กระジャーไป)
วรรณ จะ	บ.ฉ ลัญชกร	ท.จ ลัญจกร(ตรา, สิงที่ประทับตรา)
	บ. ชาป	ชาป(ลูกสัตห์)
	ส.ช เชยชูรา	ท.ช เชยชูรา(ผู้เป็นใหญ่ที่สุด)
วรรณ ตะ	บ.ส.ต ໂຕມර	ท.ຈ ໂຕມර(หอกซัด)
	ส. ตุริ	ຈรី

1.2 พยัญชนะวรรณคากลายเสียงเป็นพยัญชนะวรรณ ดังนี้

บ.ສ สลากา	ท.ລ ດລາກ(ສລາກ)
ສົມພລີ	ດິມພລີ(ໄມ້ວ່າ)
ສ.ໜ ຂະແນ	ໝ ພັນທີ(กระเทຍ)

2. พยัญชนะบาลีสันสกฤตบางเสียงคือ ປ ຕ ງ ວ กล้ายเสียงได้สองเสียงในภาษาไทย คือ (ก) คงเสียงเดิมไว้ (ข) เสียงที่คิดขึ้นใหม่ในภาษาไทย เสียงที่เราคิดขึ้นมาใหม่ในภาษานั้น ออกเสียงเหมือนกับพยัญชนะอีกด้วยหนึ่งในบาลีสันสกฤต แต่ไม่ใช่ตัวแรก.

2.1 ປ กล้ายเสียงเป็น ປ และ ບ ส่วน ນ นั้นเป็นเสียงที่ไทยเราคิดขึ้นมาใหม่แทนเสียง พ ซึ่งเสียง พ บาลีสันสกฤตออกเสียงเป็น ນ(b) แต่ไทยเรารอออกเสียงเป็น พ(ph)

ປ ນ ສ. กล้ายเสียงเป็น ປ ในภาษาไทย

บ. ปຖຸ	ທ. ປຖຸ(ດອກນັວ)
ປຈຸນິມ	ປັຈິນ(ສຸດທ້າຍ)
ປກຕີ	ປກຕີ(ຮຽມດາ, ໄມ່ເປັນ)
ປກິຄຸນັກ	ປກິຄຸນັກ(ເຈີຍຮາຍ, ເລັກນ້ອຍ)
ປກູນ	ປັກ້ງ(ຫ້າງ, ສ່ວນ)
ປຈຸຍ	ປັຈັຍ(ເຄື່ອງອາສັຍ)

ปจจุปัณ	ปัจจุบัน(เกิดขึ้นและพำนัก)
ปจเจก	ปัจเจก(เฉพาะตัว)
ปจเจกพุทธ	ปัจเจกพุทธเจ้า(พระปัจเจกพุทธเจ้า)
ปัญญา	ปัญญา(ความรู้)
ปัญหา	ปัญหา(คำถาม)
ปฏิญญา	ปฏิญญา(การให้คำมั่น)
ปฏิกิริย	ปฏิกิริย(เฉพาะวัน)
ปฐวี	ปฐวี(แผ่นดิน)
ปชา	ปชา(หมู่สัตร, หมู่คน)
ส. ปรมาท	ปรมาท(ความมั่วเมາ, ความไร้สติ)
ปรมนิช	ปรมนิช(ระเบียง, หัวหน้า)
ปรานาม	ปรานาม(การอนบอ้นม, การตีเตียน)
ปรทีป	ปรทีป(แสงสว่าง)
ปรชาน	ปรชาน(หัวหน้า)
ปรภัส	ปรภัส(รุ่งเรือง)
ปรโยค	ปรโยค(การประกอบ)
ปรโยชน	ปรโยชน(ความขวนขวย)
ปรสาท	ปรสาท(ปราสาท)
บ. ปรมาณู	ปรมาณู(วัตถุที่มีขนาดเล็กที่สุด)
ปรโลก	ปรโลก(โลกอื่น)
ปรชาชัย	ปรชาชัย(ความพ่ายแพ้)
ปรุมปรา	ปรัมปรา(สีบ ๆ กันมา)
ปกรณ	ปกรณ(เครื่องมือ)
ปริพพาซก	ปริพพาซก(นักบวชนอกศาสนา)
ปริมณฑล	ปริมณฑล(วงกลม)
ปริมาณ	ปริมาณ(การนับ)
ปริยตุติ	ปริยตุติ(การเล่าเรียน)
ปริยาย	ปริยาย(การพูดอ้อมค้อม)
ปริญญา	ปริญญา(ความรู้รอบ)

ปริโยสาน	ปริโยสาน(สุดท้าย)
ปริพพาน	ปรินิพพาน(การดับสนิท)
ปปผาส	ปปผาส(ปอด)
ปวพ	ประพาพ(แก้วประพาพ)
ส. บูรสิทธิ์	ประสิทธิ์(ความสำเร็จ)
บ. ปสุสาว	ท. ปั๊สสาว(การไหลออก)
ปสุสาส	ปั๊สสาสะ(การหายใจออก)
ส. บูรหาร	ประหาร(การฆ่า การประหาร)
บูรากู	ปรากู(การเห็นชัด)
บูรเจ็น	ปราเจ็น(ทิศตะวันออก)
บ. ปฏิหาริย	ปฏิหาริย์(สิ่งอัศจรรย์)
ปากู	ปากู(ผู้พูด)
ปราซิก	ปราซิก(ชื่ออาบติอย่างหนัก)
ปีก	ปีก(คัมภีร์, ตะกร้า)
ปิจูชา	ปิจูชา(ป้า, น้า)
ปิย	ปิยะ(ที่รัก)
ปิติ	ปิติ(ความอึ้มใจ)
ส. บูรารุณนา	ปรารรณนา(ความปรารณนา, การขอ)
บูรภา	ประภา(แสง, รัศมี)
บ. บุตุชุน	บุตุชุน(บุตุชุน)

ป บ.ส. กลายเป็น บ ในภาษาไทย

บ. ปลุลงก	ท. บัลลังก์(แท่น, บัลลังก์)
บุปผา	บุบผา(ดอกไม้)
ส. บุชุป่า	บุษบ่า(ดอกไม้)
บ. บันฑิต	บันฑิต(บันฑิต)
ปุกช	บงกช(ดอกบัว)
ปัญจม	เบญจม(ที่ห้า)
ปันทว	บันเทเวร(กลองเล็กของพระมหาณี)

ປ	ບ(ທາງ, នັນ)
ປກ	ບກ(ເຫົ້າ, ຄຳມູດ)
ປາກ	ນາກ(ເຫົ້າ)
ປຣິກຸຂາຣ	ບຣິຂາຣ(ເຄື່ອງໃຊ້)
ປຣິຈຸຈາກ	ບຣິຈາກ(ກາຮເສີຍສລະ)
ຕ. ປຣິກາຈ	ທ. ປຣິກາຈ(ກາຮຕິເຕີຍນ)
ບ. ປຣິໂກຄ	ບຣິໂກຄ(ກາຮໃຊ້ສອຍ)
ປຣິວາຣ	ບຣິວາຣ(ຄນຕິດຕາມ)
ບຣິວັນ	ບຣິວັນ(ຂອບເຂດ)
ປຣິຫາຣ	ບຣິຫາຣ(ກາຮດູແລ)
ປາປ	ນາປ(ບາປ)
ປາຣມີ	ນາຣມີ(ຄຸນສມບັດທີ່ກຳໄຫຍ່ງໃຫຍ່ງ)
ປາລີ	ນາລີ(ກາໜາ, ແກວ, ແນວ, ເສັ້ນ, ເຂດ)
ອກີປາລ	ອກີບາລ(ຜູ້ເລີ່ຍງດູແພະ)
ອຸປາສກ	ອຸບາສກ(ຜູ້ນັ້ນໄກລ້ຄາສນາ)
ອຸປາຍ	ອຸບາຍ(ທາງ, ດວາມໝາຍ, ອຸບາຍ)
ອຸໂປສທ	ອຸໂປສທ(ວັນພຣະ)
ປ່ອມື	ບ່ອມື(ບ່ອມື)
ປິນຫຼປາຕ	ປິນຫຼປາຕ
ປຸຄຸລ	ບຸຄຸລ(ບຸຄຸລ)
ປຸ່ນຸ່ງ	ບຸ່ນຸ່ງ(ບຸ່ນຸ່ງ)
ປຸ່ພຸພ	ບຸ່ພຸພ(ນໍ້າເຫຼືອງ)
ສ. ປຸ່ຮຸ່ຈ	ບຸ່ຮຸ່ຈ(ບຸ່ຮຸ່ຈ)
ບ. ປຸ່ໜ້າ	ນູ້ໜ້າ(ກາຮນູ້ໜ້າ)

ຂໍອສັງເກດ ເສີຍງ ປ ກລາຍເປັນເສີຍງ ປ ເສມອໄປ ໄມ່ອກເສີຍງເປັນ ບ ນັ້ນ ເພຣະມີເສີຍງ
ພຍ້ນູ້ໜະ ລ ຮ ອ ຂວບອູ້ຢູ່ໃນຄຳນັ້ນ

2.2 ຕ ກລາຍເສີຍງເປັນ ຕ ແລະ ດ ສ່ວນ ດ ນັ້ນເປັນເສີຍງທີ່ເຮົາຄິດຂຶ້ນໃໝ່ແກນເສີຍງ ທ
ໜຶ່ງເສີຍງ ຖ ບາລີສັນສັກຖາຕອກເສີຍງເປັນ ດ(d) ແຕ່ໄທເກຣາອກເສີຍງເປັນ ຖ(th)

๓ บาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น ๓ ในภาษาไทย

บ. ส. ตาล	ท. ตาล(ตันตาล)
ส. ตุริ	ตรี(สาม)
บ. ตันหา	ตันหา(ความทะยานอยาก)
ส. ตฤณ	ตฤณ(หยา)
บ. ตถาคต	ตถาคต(พระตถาคต)
บ. ส. ตนติ	ตันติ(แบบแผน)
บ. ตป	ตบะ(ธรรมเครื่องเพนาป)
ตม	ตมะ(มีด)
ตาลุช	ตาลุช(เกิดจากเพดาน)
ส. ตริโลก	ตรีโลก(โลก ๓)
ไตรปิฎก	ไตรปิฎก(คัมภีร์ ๓ เล่ม)
ตรีภูมิ	ตรีภูมิ(ภูมิ ๓)
ตรีมาส	ไตรมาส(สามเดือน)
บ. ตุล	ตุลา(คันชั่ง)

๔ บาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น ๔ ในภาษาไทย

บ. ส. ตาราง	ท. ตาราง(ดวงดาว, คนเด่น)
บ. ตาพ	ตาล(กุญแจ)
ตาปส	ตาบส(ตาบส)
บ. ส. ติถิ	ติถี(วันทางจันทรคติ)
ส. ตุษณี	ตุษณี(ความยินดี)
ตุรชนี	ตราชนี(นิ้วชี้)
บ. ตรุณ	ตรุณ(หนุ่ม)
ตุรุย	ตุลย(คล้าย, เช่นกัน)
ดุสิต	ดุสิต(สวรรค์ชั้นดุสิต)
ส. ตุริย	ตุริย(คนตรี-ในคำว่า ตุริยางค์)
บ. เตช	เตช(ความร้อน, อำนาจ)
บ. ตนุ	ท. ตนุ(น้อย)

ส. ติชุย	ดิชัย(มีครี, เป็นมงคล)
ติรุถิย	เดียร์ถิย(นักบวชនอกศาสนา)
บ. ติรุจัน	เดียรฉาน(สัตว์เดียรฉาน)

ข้อสังเกต คำที่กล้ายเป็น ต เสนอไป ไม่เป็น ด นั้นพระมีพยัญชนะ ร ล และ ฤ ควบคู่ด้วย

2.3 ภูบาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น ภู และ ภู ในภาษาไทย ส่วน ภู นั้นเป็นเสียงที่เราคิดขึ้นใหม่ ไม่ได้เกณฑ์เสียง อะ เพราะ อะ เราออกเสียงเป็น ด และ ด ตามที่กล่าวมาแล้ว.

ภู นาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น ภู ในภาษาไทย

บ. ปฏิทิน	ท. ปฏิทิน(เฉพาะวัน)
ปฏิปตดิ	ปฏิบัติ(การปฏิบัติ)
ปฏิมา	ปฏิมา(รูปเหมือน)
วัชรสสาร	วัชรสสาร(การเวียนว่ายตายเกิด)
กุษาการ	กุษาการ(เรื่องสูง)

กฎ บาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น กฎ ในภาษาไทย

บ. ពិភក	ក. ពិភក(គំរើ, តែក្រាំ)
ស. ទាម្វី	ទាម្វី(ខោកាហណ៍, គម្រោង)
វិកា	វិកា(ចាមិនយកគម្រោង, បិនបៀកជីន, ការចង់)
អង្វែ	អង្វែ(ដេញ) នៃគោល អង្វោគ៌
កុវិ	កុវិ(កីឡូយុខុំរបស់រាជរាជកម្ម)
ប.ស. ក្បានុពិ	ក្បានុពិ(គម្រោងគំង)
ខ្សោ	ខ្សោ(គេរឹងសាមគិរម្រោង, ធម្មតារីរួមគិរី)
ខ្សិត	ខ្សិត(នកបវរបវកណឹង)
ស. ទុប្បិ	ទុប្បិ(គម្រោងឈើ)
ស. រាយ្យរ	ក. រាយ្យរ(ផលម៉ែងខែប្រពេទ)
ស. សម្រេរិ	សម្រេរិ(ការសរោះ)

2.4 ว กجائยเสียงเป็น ว และ พ เสียง พ เป็นเสียงแทน พ ที่เรารอกรสเสียงเป็น พ(ph)

๑ บาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น ว ในภาษาไทย

บ. วิญญาณ	ท. วิญญาณ(วิญญาณ)
วิตกุก	วิตก(ความกังวล)
บ.ส. วนทนา	วนทนา(การไหว้)
ส. วิทุยตุ	วิทุย(วิทุย)
วิทุยา	วิทุยา(ความรู้แจ้ง)
บ. วิชชา	วิชา(ความรู้แจ้ง)
วิจัย	วิจัย(เลือกเพ้น, ค้นหา, พิจารณา)
วิจาร	วิจาร(ความโปรดគรุณ)
วิจิกิจชา	วิจิกิจชา(ความสงสัย)
วิจุณณ	วิจุณ(แหล่งกลางเยี่ยด)
วินิจฉัย	วินิจฉัย(ความตัดสิน)
วิปปภิสาร	วิปปภิสาร(ความเดือดร้อน)
วิภา	วิภา(แสงสว่าง, รัศมี)
วิมุตติ	วิมุตติ(ความหลุดพ้น)
วิรช	วิรช(ผู้ไม่กำหนด)
วิวาห	วิวาห(วิวาหะ, งานบ่าวสาว)
วิเวก	วิเวก(ความสงัด)
วิสัย	วิสัย(ที่ผูก, แדן, อารมณ์)
วิปสุสนา	วิปสุสนา(ความเห็นแจ้ง)
วิปาก	วิปาก(ผลอันสุดวิเศษ)
	ฯลฯ

๒ บาลีสันสกฤตกล้ายเสียงเป็น พ ในภาษาไทย

บ. วิช	ท. พิช(พิช)
วุญาปາท	พญาบาท(ความจองร้าย)
วฤศ្សิจก	พฤศ្សิจิก(แมลงป่อง)
วฤทธุปติ	พฤทธับดี(วันพฤหัสบดี)

คำที่ออกเสียง ว ไม่มีที่จะออกเสียงเป็น พ และเข่นเดียวกัน คำที่ออกเสียงเป็น พ ไม่มีที่จะออกเสียงเป็น ว เช่นเดียวกับ ป เป็น ป และ บ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

แต่ก็มีคำบางคำที่ออกเสียงได้ 2 อย่างคือ ว และ พ ในลักษณะที่มีความหมายเหมือนกัน และต่างกัน ที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น

ส. วิจูร	ท. พิจตร(สาย, งาม, มีสีต่าง ๆ)
บ. วิปดุติ	พิบดิ(ความฉิบหาย)
วิชัย	พิชัย(ชัยชนะ)
ส. วิชณุ	พิชณุ(พระวิชณุ)
วิศ	พงศ์(กุล, ไม้ไผ่)
วิษ	พงศ์(วงศ์, เชื้อ, สาย)
วานิช	พาณิช(พ่อค้า)

บางคำความหมายจะต่างออกไป เช่น

- วิธี(แบบ, กฎ, เยี่ยงอย่าง)
พิธี(งานที่จัดขึ้นตามลัทธิเพื่อความคลัง อย่างพิธีกรรมต่าง ๆ)
ประเวณี(การเป็นสามีภรรยาตามธรรมเนียม)
ประเพณี(ขนบธรรมเนียมแบบแผน)
วินัย(ข้อปฏิบัติ, ข้อบังคับ, การอยู่ในระเบียบแบบแผน)
พินัย(เงินค่าภาคหลวง)

3. การแทรกเสียงพยัญชนะ

การแทรกเสียงพยัญชนะ หมายถึงการแทรกเสียง พยัญชนะ ตัวใดตัวหนึ่งลงไว้ในระหว่างพยางค์ตันกับพยางค์ท้ายของคำบาลีสันสกฤตที่ไทยนำมาใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ออกเสียงถันด์ในภาษาไทยและจะได้ทราบว่า พยางค์ตันและท้ายมาในคำเดียวกัน การแทรกเสียงพยัญชนะในคำบาลีสันสกฤตที่รายีมมาใช้มีดังนี้

1. แทรกเสียงพยัญชนะอักษรระ

1.1 แทรกเสียง ย ในคำสันสกฤตที่เป็นเสียง ไอ เช่น

ไօරາ เป็น ไօຍරາ(ซ้าง)

ໄກເກຍີ เป็น ໄກຍເກສີ(ชื่อมารดาพระพรหมเลี้ยงพระราม)

1.2 แทรกเสียง ວ ในคำสันสกฤตที่เป็น เ�າ เช่น

ເສາຄນຸ່ງ เป็น ເສາວຄນູ້(ກລິນໂອມ)

เสาราก เป็น เสງวරาก(การเริ่มต้นดี)

เสาวภาคุย เป็น เสาวางภาคุย(ร่างกายงาม)

2. แทรกพยัญชนะเดี่ยวกันกับพยางค์ท้ายที่ตามมา เพื่อให้เป็นตัวสะกดสำหรับพยางค์ต้น เช่น

ลดา เป็น ลัตดา(เครื่องไม้ เถาวัลย์)

วิญญา เป็น วิญญา(ผู้รู้แจ้ง)

อมาตย์ เป็น อามาตย์(ที่ปรึกษา, ข้าราชการ, ข้าเฝ้า)

3. แทรกพยัญชนะเสียงต่างๆ เพื่อออกเสียงสะดาวก เช่น

แทรก ก ในคำที่แต่งเองในภาษาไทย เช่น

บادจิต เป็น บاد-ทะ-จิต

บานໂຮຄ เป็น บาน-ทะ-ໂຮຄ

แทรก ป เช่น สมฤติ เป็น สม-ປระ-ดี

แทรก พ เช่น ยมบาล เป็น ยม-พ-บาล

แทรก ย เช่น เทวตา เป็น เทพ-ย-ดา หรือ เทพ-ยุ-ดา

4. แทรก ร สะกดออกเสียงเป็นแม่กัน เพื่อเชื่อมพยางค์ต้นกับพยางค์ท้ายเข้าด้วยกัน เช่น

มาตา เป็น มารดา

มายา เป็น มารยา

5. แทรกนิกพิต หมายความว่าแทรกนิกพิตลงไปที่พยางค์ต้นของคำนั้นแล้วแปลงนิกพิตเป็นพยัญชนะตัวสุดท้ายของพยัญชนะที่ตามมา พยัญชนะแทนนิกพิตตัวนั้น จึงเท่ากับตัวสะกด เช่น

มกุฎ เป็น มกุฎ เปเลี่ยนเป็น มงคล หรือ มังกุ(มงคล ยอด)

mgr เป็น mgr เปเลี่ยนเป็น มังกร(มังกร)

สิงห์ เป็น สิงห์ เปเลี่ยนเป็น สิงห์(มียอด-ภูเขา)

สุวัชชุยาย เป็น สุวัชชุยาย เปเลี่ยนเป็น สังวาชชาย(การท่องบ่น)

สีห์ เป็น สีห์ เปเลี่ยนเป็น สิงห์(ราชสีห์)

4. การสับเสียง ได้แก่เสียงที่ควรออกภายหลังกลับมาออกก่อน และเสียงที่ควรออกก่อนกลับมาออกเสียงภาษาไทยเมื่อยืมคำบาลีสันสกฤตมาใช้ มีการสับเสียงในคำบาลีสันสกฤต เช่น

ส. จากรวาก เป็น จากพราก ว กลับไปออกก่อนกล้ายเสียงเป็น พ ร กลับไปออกเสียงภาษาหลังกล้ายเป็นอักษรกล้าไป.

ส. อุลกาปaat เป็น อุก-la-ba-t ก กลับไปออกก่อน ล กลับมาออกเสียงภาษาหลัง

ส. นิคุทีต เป็น นฤคหิต ຖ กลับไปออกก่อน ດ กลับมาออกเสียงภาษาหลัง ปัจจุบันใช้คำบาลีมีรูปเป็น นิคหิต.

2. การกล้ายเสียงโดยเจตนา

การกล้ายเสียงโดยเจตนา คือการกล้ายเสียงโดยจะใจและตั้งใจของผู้เขียนและผู้ใช้กล่าวคือผู้เขียนก็ต้องใช้ตัวอักษรต้องการเสียงไป เราจะเห็นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางการประพันธ์ จึงได้กล้ายเสียงไปในลักษณะดังนี้

1. การตัดคำ
2. การเติมคำ
3. การตัดคำผิด
4. การเทียบแนวเทียบผิด
5. การลากเข้าความ
6. การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด
7. การลากเข้าหาภาษาบาลีสันสกฤต

ของล้วนแต่ละหัวข้อไปตามลำดับ

1. การตัดคำ

การตัดคำ หมายถึงการตัดส่วนต่าง ๆ ของคำออกไป อาจตัดพยางค์หน้าคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้ เมื่อตัดส่วนต่าง ๆ ของคำออกไปแล้ว คำบางคำมีความหมายเปลี่ยนไปบ้าง บางคำอาจมีความหมายคงเดิม

ก. ตัดหน้าคำ เช่น

อโศก ตัด อ ทิ้งเหลือ โศก ความหมายกล้ายจากไม่เคร้าโศก เป็น เคร้าโศก

อนุช เป็น นุช ตัด อ ทิ้ง ความหมายกล้ายจากนองมาเป็นนางที่รัก

อนิจja เป็น นิจja ตัด อ ทิ้ง ความหมายกล้ายจากความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็น ความเที่ยงแท้แน่นอน

อลงการ เป็น ลังการ ตัด อ ทิ้ง ความหมายเหมือนกันคือการตกแต่ง การประดับประดา อนุมติ เป็น นุมติ ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือ เห็นชอบตาม

อุปวัน เป็น ปวัน ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือ ข้างป่า

อภิสก เป็น กิสก ตัด อ ทิ้งเป็น กิสก หรือตัด อภิ ทิ้งเป็น เสก ความหมายกล้ายจาก รถน้ำในพิธีแต่งงาน เป็น การร่ายมนต์ให้ขัง เช่น เสกไม้เท้าให้เป็นญู

อริชฐาน เป็น ริชฐาน ตัด อ ทิ้ง และกล้ายเสียงเป็น พิชฐาน ความหมายไม่เปลี่ยนไป หมายความว่า ความตั้งใจ, ความจงใจ

อภิร์มย เป็น กิริมย ตัด อ ทิ้ง หรือตัด กิ ออกอีกเป็น رمย ความหมายคงเดิม ต่างเฉพาะ อุปสรรคเท่านั้น หมายถึงความยินดี, ความร่าเริง

อธิบุปาย เป็น ริบาย ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือความมุ่งหมาย หรือ การขยายความ

อภิปราย เป็น กิปราย ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือความมุ่งหมาย หรือ การปรึกษา หารือกัน

อภิปัล เป็น กิบาล ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือการดูแลรักษา

อติเรก เป็น ดิเรก ตัด อ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือยิ่ง, พิเศษ, หรืองานพิเศษที่ทำเพื่อความ เพลิดเพลิน

อกุโนกิณี เป็น โนกิณี หรือ ตัด กิณี ข้างหลังอีกเหลือแต่ โน ความหมายคงเดิมคือ มาก อย่างคำว่า มากโน คือมากมาก

อุปอสก เป็น โบสก หรือ โบสต์ ตัด อุ ทิ้ง ความหมายกล้ายจากศีลอุโบสถคือศีล 8 หรือ วันพระ เป็น สถานที่ที่พระสงฆ์ทำสังฆกรรม

ឧបាសក បើន បាសក តុល អូ ពីង វីវេរសស់ អា ពី បា បើន បែន បែន បាសក គាមមាយគុងទិន្នន័យ
គឺ ដូច ជួយពីផ្ទាល់ការណ៍

ឧបាសិកា តុល អូបា ពីងឡើតៅ តិកា ពីមេ ឬ បើន ឬ បើន សិកា គាមមាយគុងទិន្នន័យ
ដូច ជួយពីផ្ទាល់ការណ៍ វរាងកុងឡើងពីប៉ុប្បន្នភាពរាជការ សិកា កីមី

ឧបាសុយ តុល ខាងអី ឬ ពីងនៃពីតុល អូ ពីងឡើតៅ បា កាលីសីយំ
បើន បា និងជាក្រុបអាជារី មាយកិច្ចិក ឬបាត់

សាមនេរ តុល សាម ពីងឡើតៅ នេរ គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ
សិស្សសាន្តិសុត តុល សិស្ស ពីងគុងឡើតៅ សាន្តិសុត កាលីសីយំបើន ភាពសាន្តិសុត
សាន្តិសិទ្ធិ គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ

អុុុយ បើន ុុុយ តុល ហ ពីង បានពីតុល ុុុយ ពីង ពីង បាន ុុុយ បើន ុុុយ ឬបាត់
គុងទិន្នន័យ គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ

វស្វារ បើន ស្វារ តុល វ ពីង គាមមាយកាលីសីយំ បើន ឬបាត់ វស្វារ ឬបាត់
សុុុយ បើន ុុុយ តុល សុុុយ ពីង គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ ឬបាត់
(ពីងអុុុយ)

សាទុ បើន ុុុយ តុល សាទុ ពីង គាមមាយកាលីសីយំ បើន ឬបាត់ សាទុ ឬបាត់
ឧុុុមិករ បើន មិករ បានពីក្រក ុុុយ បើន មិករ តុល ឧុុុមិករ ពីង គាមមាយគុងទិន្នន័យ
បើន ឬបាត់ ឧុុុមិករ ពីងឡើតៅ ឧុុុមិករ គាមមាយគុងទិន្នន័យ

អុៗ បើន ុៗ តុល អុៗ ពីង គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ
ឧនាតា បើន នាតា តុល ឧៗ ពីង គាមមាយកាលីសីយំ បើន ឬបាត់ ឧនាតា ឬបាត់
ឧមាតុយ បើន មាតុយ តុល ឧៗ ពីង គាមមាយគុងទិន្នន័យ ក្នុងកាលីសីយំ
កុម្មមា បើន ម្មមា តុល ក ពីង បានពីលីយន ម្ម បើន ឬបាត់ កុម្មមា ឬបាត់
ការខោទិន្នន័យ

៤. តុលកាលីសីយំ ខោន

ឧរុុនិក (ឧរុុន + ុុុយ) តុល រុុុយ ពីងឡើតៅ ឧរុុនិក គាមមាយគុងទិន្នន័យ
គឺ ជាក្រុបអាជារី មាយកិច្ចិក ឬបាត់

ชันมุวรุษ ตัวพยางค์กลางคำทั้งคือ มารु คงเหลือแต่ ชันชา ความหมายคงเดิมคือ อายุการ
หรือ ปีอายุ

วนานุตร เป็น วนาตร กล้ายเสียงเป็น พนาดร ตัด นุ ทิ้ง บางที่ตัดพยางค์หลังคือ นุตร
เหลือแต่คำว่า พนา แปลว่าป่า ส่วนคำว่า พนาดร แปลว่า ระหว่างป่า

สมญญา ตัด ณ ทิ้งคงเหลือ สมญา ความหมายกล้ายจากชื่อมาเป็นชื่อที่คนดังให้
หรือ ฉายา

ชีวิตกุษย เป็น ชีพตักชัย ตัด อิ ที่ ว และแบ่ง ว เป็น พ ความหมายคงเดิมคือ ตาย
วชิรรตน เป็น วชิรัตน ตัด ร ทิ้ง หมายถึงแก้วที่มีเนื้อแข็งมีค่า

สีหหนุ เป็น สีหุ ตัด ห ทิ้ง แปลว่า คงของราชสีห์ หรือเป็นพระนามของพระเจ้าสีหุ
อดีตกษัตริย์กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา

บ. ป่วย ส. ปุรవล ตัวกลางคำเป็น ปะหลាในภาษาไทย คำเดิมของบาลีสันสกฤต
หมายถึงรัตนะชนิดหนึ่งสีแดงอ่อน เกิดจากหินปะการังได้ทະเล เราเรียกว่าแก้วประพาฟ แต่
ปะหลាในภาษาไทย หมายถึงเครื่องประดับสำหรับผู้ชายมีเม็ดเล็ก ๆ สีแดง ร้อยสลับกับประคำ
ทอง

กัญชิ เป็น กัญชี ตัด ภ ซึ่งเป็นตัวสะกดทิ้ง ความหมายกล้ายจากความคิด ความเห็น เป็น
ความหมายในทางไม่ดี เช่น เป็นคนมีกัญชิ คือไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ถือของตนถูก
ฝ่ายเดียว

ก. ตัดท้ายคำ เช่น

โกลาหล เป็น โกลา ตัด หล ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือเสียงแข็งแχ ความชันมุนวุ่นวาย

จรสีลา เป็น จรสี ตัด ลา ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือ การเที่ยว

ชลนยนา เป็น ชลนา ตัด ยนา ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือ น้ำตา

ศรีศุล เป็น ศรี ตัด ศุล ทิ้ง ความหมายกล้ายจากหอกสามั้มซึ่งเป็นอาวุธของพระราษฎร์
เป็น สาม

พาราณสี เป็น พารา ตัด ณสี ทิ้ง ความหมายกล้ายจากเมืองพาราณสี เป็น ชื่อเมือง
ทั่ว ๆ ไป

วินิจฉัย เป็น วินิจ ตัด ฉย ทิ้ง บางทีกล้ายเสียงเป็น พินิจ ใช้ความหมายเดิมคือการตัดสิน การใคร่ครวญ

อโහสิกรุม เป็น อโหสิ ตัด กรุม ทิ้ง คงเหลือแต่ อโหสิ ความหมายคงเดิมคือ การยกโทษให้ หรือ กรรมที่ยกเลิกต่อกัน หรือ การไม่เอาโทษแก่กัน

อหิวัตกรุค เป็น อหิวาร์ต บางทีตัด ตกโรค คงเหลือ อหิว่า ความหมายเดิมคือ โรคเกิดจากลมมีพิษร้าย บางทีเราใช้ในความหมายโรคห่ากมี

เอกอุตุณ เป็น เอกอุ โดยตัด ตุณ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือสุดยอด

อาชาไนย เป็น อาชา โดยการตัด ไนย ทิ้งความหมายคงเดิมคือมา

อกุไขภณี ตัด ภณี ทิ้ง และตัดข้างหน้าคือ อก

ทิ้งคงเหลือ โข แปลว่า หาก อยู่นั่นเอง

อชุณาสย เป็น อชุณา โดยการตัด สย ทิ้งความหมายคงเดิมคือความมุ่งหมาย หรือ สภาพที่จิตอนอยู่

อธุยาครุย เป็น อธุยา โดยการตัด ครุย ทิ้ง ความหมายคงเดิม แปลเหมือน อชุณา ข้างต้น

ไอรวัณ เป็น ไอรา โดยการตัด วณ ทิ้ง ความหมายคงเดิมคือ ช้างไอรวัณ

สินิทุช เป็น สินิท โดยการตัด ธ ทิ้งและลบสระ อ ที่ตัว ส คงเหลือแต่ สินิท ความหมายคงเดิมคือ ละเอียด, น่ารัก

2. การเติม

การเติม หมายถึงการเติมพยัญชนะตัวใดตัวหนึ่งลงไปในคำบาลีสันสกฤต เพื่อประโยชน์ในการออกเสียงสะdag และไฟเราะ ส่วนมากใช้ในการประพันธ์ การเติมคำมีลักษณะดังนี้

ก. เติมหน้าคำ

เติม อ ข้างหน้า สตรี เป็น อิสตรี แปลว่า ผู้หญิง ใช้ในภาษาทมิฬ

เติม ศ ในคำ กุล เป็น ศกุล แปลว่า วงศ์ เชื้อสาย เชื้อชาติผู้ดี

ข. เติมกลางคำ

เติม ศ เช่น ภาڑา เป็น ภาສดา

เติม ช เช่น ราตรี เป็น ရາຊຕຣි ກຸດາກິນຫາ ເປັນ ກຸຈະງຸກິນຫາ

เติม มา เช่น ສຸມາລຍ เป็น ສຸມາມලຍ

เติม ลา เช่น วิลัย เป็น พิลาลัย
เติม ฤ เช่น มฤ เป็น มฤฤ
เติม พา เช่น ยุวน-ยุวน เป็น ยุพាពน
เติม ง เช่น สิงห์ เป็น สิงขร, สีห เป็น สิงหะ, สิคัล เป็น สิงคາล, กุชค เป็น กุชงค์,
ธุรค เป็น ดุรงค์

ค. เติมท้ายคำ

เติม ศ เช่น ลีลา เป็น ลีลาก (การเดินรำ), นิร เป็น นิราศ (การพราง)
เติม เออค เช่น กมล เป็น กมเลศ (ดอกบัว)
เติม รงค์ เช่น ปิตุ เป็น ปิตุรงค์ (พ่อ), มาดุ เป็น มาดุรงค์ (แม่)

3. การตัดคำผิด

การตัดคำผิด ได้แก่การตัดເພື່ອຢູ່ນະຕຸວສຸດທ້າຍຂອງคำແຮກມາເປັນພົບຢູ່ນະຕຸວແຮກຂອງ
คำທ້າຍ ກລຳວັດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການຕັດຄຳຜິດຈະເກີດຂຶ້ນໃນກຣົມທີ່ມີຄຳສອງຄໍາຫຼືມາກກວ່ານັ້ນ ເມື່ອຕັດແລ້ວຈະເຫຼືອຄໍາ
ເດືອນ ຄໍາມີຄໍາເດືອນ ການຕັດຄຳຜິດ ອາຈະໄໝເກີດຂຶ້ນ ຄໍາເຫັນໄໝໄດ້ແກ່

ຕັກໜ້ຍ ຕັດຜິດມາຈາກຄໍາວ່າ ຂຶວິຕກຸ່ຍ ແຍກຄໍາໄດ້ເປັນ ຂຶວິຕ + ກຸ່ຍ ແປລວ່າ ກາຮສິນຂຶວິຕ
ຄື່ອ ຕາຍ ເຮົາໃຊ້ເປັນ ສິນຂຶພຕັກໜ້ຍ ແຕ່ເຮົາລັບຕັດ ຕ ຜົ່ງເປັນພົບຢູ່ນະຕຸວສຸດທ້າຍຂອງຄໍາ ຂຶວິຕ
ມາເປັນພົບຢູ່ນະຕຸວຕັ້ນຂອງຄໍາ ກຸ່ຍ ຈຶ່ງເປັນ ກຸ່ຍ (ຕັກໜ້ຍ) ຈຸດໄດ້ພົບຢູ່ນະຕຸວ ກ ນັ້ນ ໄມ່ອອາເສີຍ
ໃນກໍລັກໜ້ຍນະອຍ່າງນີ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການຕັດຄຳຜິດ ໄດ້ໂດຍບັນເອີ້ນ ຄໍາວ່າ ຕັກໜ້ຍ ແປລວ່າຕາຍເຫັນເດືອນ
ຂຶວິຕຕັກໜ້ຍ

ຜົນຮົງຄົກຕັດຜິດມາຈາກຄໍາວ່າ ຮັນຮົງຄົກ ຄໍາວ່າ ຮັນຮົງຄົກ ນີ້ແຍກຄັ້ງທີ່ເປັນ ຮັນ + ຮົງຄົກ ຮວມເປັນ
ຮັນຮົງຄົກ ໄກທີ່ເຮົາອ່ານເປັນ ຮນ-ນະ-ຮົງ ແປລວ່າກາຮຮັບ ຢ່ອງ ສນາມຮັບ ຄໍາວ່າ ຮັນຮົງຄົກ ນີ້ເຮົາໃຊ້
ແຕ່ຄໍາ ຜົນຮົງຄົກ ເຮົາລັບຕັດຜິດຄື່ອຕັດເອົາຕົວ ດາ ຜົ່ງເປັນພົບຢູ່ນະຕຸວສຸດທ້າຍຂອງຄໍາ ຮັນ ແປລວ່າ
ຮັບ ມາເປັນພົບຢູ່ນະຕຸວແຮກຂອງຂອງຄໍາທ້າຍຄື່ອ ຮົງຄົກ ແປລວ່າ ສນາມ ຈຶ່ງໄດ້ຮູບຄໍາເປັນ ຜົນຮົງຄົກ ແປລວ່າ
ກາຮຮັບ

4. การເຖິງແນວເຖິງຜິດ

ກາຮເຖິງແນວເຖິງຜິດ ມາຍຄວາມວ່າກາຮເພີ່ມເສີຍຕ່າງໆ ລົງໄປໃນຄໍາບາລືສັນສົກຖຸ
ໂດຍຄືດວ່າຄໍາເດີມຂອງບາລືສັນສົກຖຸ ຄົງມີເສີຍແຫຼ່ານີ້ອູ່ ແຕ່ຄວາມເປັນຈິງແລ້ວເສີຍແຫຼ່ານີ້ໄມ້ມີໃນຄໍາ
ຂອງບາລືສັນສົກຖຸ ລັກໜ້ຍນະອຍ່າງນີ້ເຮົາໃຊ້ແນວເຖິງຜິດ ກາຮເຖິງແນວເຖິງຜິດ ມີລັກໜ້ຍນະຕັ້ນນີ້

1. เพิ่ม เสียง ຖ
2. เพิ่มเสียง ร
3. เพิ่ม ร หัน
4. เพิ่มเสียงสระตามวิธีคุณและพฤทิช

1. เพิ่มเสียง ຖ

คำบางคำในบาลีสันสกฤตมีเสียง ຖ และเสียง ຖ นี้ออกเสียงໄไฟเราะคำบางคำในบาลี สันสกฤตไม่มีเสียง ຖ เวลานำมาใช้ในภาษาไทย เราเพิ่มเสียง ຖ ลงไปโดยคิดว่าคำเดิมของเขาก็มีเสียง ຖ โดยอาศัยคำของเข้าที่มีเสียง ຖ เป็นแนวทางเทียบ คำที่เราเพิ่มเสียง ຖ ลงไปมีดังนี้

บ.ส. กติกา	ທ. เป็น กฤษฎีกา (กษะหมายฝ่ายบ้านเมือง)
บ.ส. กวี	ທ. เป็น กฤษฎี (สะเอว, ตะโพก)
บ.ส. มธุ	ທ. เป็น มฤทธิ (น้ำผึ้ง)
บ.ส. ปุ่ค瓦	ທ. เป็น ปุคพ (วัว, คนดีเยี่ยม)
บ.ส. ติถิ	ທ. เป็น ဓฤถี (วันทางจันทรคติ)
บ.ส. รติ	ທ. เป็น ຖดี (ความรัก)
บ.ส. นิรุมล	ທ. เป็น නුමල (ไม่มีมลทิน)

2. เพิ่มเสียง ร

คำบางคำในภาษาสันสกฤต มักมี ร ควบ เช่น กร พุ ตุร ทุร บุร วุร ศุร ศุตุร ในคำ กรีฑา พุรหมุ ตุรี ทุรุย บูรชุญา เป็นต้น แต่คำบางคำไม่มี ร ควบในภาษาสันสกฤต เราเพิ่ม ร เข้าไปโดยคิดว่าคำอื่น ๆ เขามี ร ควบโดยยึดถือเป็นแนวทางเทียบ เรายังเพิ่ม ร เข้าไปในคำไม่มี ร ควบ เช่น

บ.ส. วาสุกิ	ທ. เป็น วาสุกรี (ชื่อพระบานาคตนหนึ่ง)	
บ.ส. เกลาส	ທ. เป็น ไกรลาส (ชื่อกุฎีที่พระศิรประทับ)	
บ. เกสร, เกสรี	ส. เกศรี, เกศริน	ທ. เป็น ไกรศรี หรือ ไกรศร (ราชสีห์)

3. การเพิ่ม ร หัน

ในการนำคำบาลีสันสกฤตที่มี ร เร滂 គួ រុ มาใช้ในภาษาไทยเรานิยมเปลี่ยน ร เร滂 เป็น ร หัน (ររ) เช่น វរុក เป็น វររក ទរុម เป็น ទររម វរុន เป็น វររន เป็นต้น เรายึดถือแนวทางเทียบนี้เป็นหลัก เมื่อเรานำคำบาลีสันสกฤตบางคำที่ไม่มี រ เร滂 มาใช้ในภาษาไทย เราอาศัย แนวทางเทียบเดิมเป็นเกณฑ์ จึงเพิ่ม រ หันเข้าไปในคำที่ไม่มี រ เร滂อยู่ เช่น

ប. ធគុគ	ស. ធគុគ	ທ. เป็น ធគរគ (พระធគរគ)
ប. ធគុគ	ស. ធគុគ	ທ. เป็น ធគរគ (លិគ)

- บ. มคุค ส. มารุค ท. เป็น มรรค (ทาง)
- บ. ปริสา ส. ปริษทุ ท. เป็น บรรษัท หรือ บรรพษัท (บริษัท)
- บ. ส. บริหาร ท. เป็น บรรหาร (การบริหาร การรักษา)
- บ. ปจจุตตรณ ส. ปูรดุยาสุตตรณ ท. เป็น บรรจุตรณ (เครื่องปูปลาด)
- บ. ภริยา ส. ภารุญา ท. เป็น ภรรยา (ภรยา)
- บ. ปพพชุช ส. ปูรุชุญา ท. เป็น บรรพชา (การบวช)

4. การเพิ่มเสียงสาระตามวิธีคุณและวิธีพฤทธิ์

คำบาลีสันสกฤตนางคា เมื่อลงปัจจัยที่เนื่องด้วยตัว ณ ให้ลับ ณ ทึ้งแล้วพฤทธิ์สารดัน ชาดุ ถ้าเป็น อะ ให้เป็น อ่า อី เป็น เ� หรือ ໄ อุ ូ ូ เป็น ໂ ຂ ຂ ຂ + ณ-การ (การทำ, ผู้ทำ) ກິຖ + ณ-ເກາ (การทำลาย) ดังคำสามัคคិເນາ (การทำลายความพร้อมเพรียง) ກຸຫຸ + ณ-ໂກທ (ความໂกรໂຮ) เป็นต้น เมื่ออาศัยแนวเทียบเดjmีอยู่ เช่นนี้ เวลานำคำบาลีสันสกฤตที่ไม่มีการ ประุงแต่งด้วยปัจจัยชนิดนี้มาใช้ในภาษาไทย เรา ก็เพิ่มเสียงสาระดังกล่าวลงไปในคำบาลีสันสกฤต เช่น

- บ.ສ. ກຸຫກ ท. เป็น ໂກຫກ (คนໂກຫກ)
- ໂກຫະຫຸ້າ ท. เป็น ເກາກັ້າ (ຫຸ້າ)
- ວິຕານ ท. เป็น ເພດານ (ເພດານ)
- บ. ສຸກາ ส. ໂສຸກາ ท. เป็น ເສາວກາ (ງາມ)

5. การลากเข้าความ

การลากเข้าความ คือการออกเสียงคำบาลีสันสกฤตเป็นเสียงไทยที่คนไทยออกเสียง สะตอกและรู้ความหมายดีอยู่แล้ว มากที่คำบางคำบังเอิญมีความหมายไปเข้ากันเรื่องราวของคำนั้น ๆ เช่น

ส. ຈົກງວາກ (ຈັກ-ຮະ-ວາ-ກະ) เราออกเสียงเป็น ຈາກພຣາກ มีการสันเสียงคำสันสกฤต นี้ในภาษาไทย เมื่อเราออกเสียงเป็นจากพຣາກ เป็นการออกเสียงง่ายและสะตอก และคำนี้บังเอิญ มีเรื่องราวประกอบด้วย คือ นกຈักรງວາກ นີ້ໃນเวลาກສາກຄົນต้องພຣາກຈາກງຸ່າແລະສ່າງເສີຍຮ້ອງຫາກັນພັງ แล้วເຄຣາໂຄກຍິ່ງໃນครາວທີ່ພັດງຸ່າ ພຣີພລັດລູກນ້ອຍ ມັກຈະບິນໄປຮ້ອງໄປດ້ວຍເສີຍໂຄກ ພັງເຄຣາໃຈ ເພີ່ນປຶກຄົມໃນແປ່ງໜອງ ກີ່ສຳຄັງວ່າມີນໍ້າ ຈຶ່ງໂຄດລາລັງໄປຈະກິນໍ້າ ເລຍດ້ອງເປົອກຄົມຕິດໜ້າ ຕິດຕາ ກີ່ຮ້ອງນໍາສັງສາຮັກຂຶ້ນ ເມື່ອພັບງຸ່າກີ່ຮ້ອງເສີຍເສນາະຫວາໜ້ຳ ກວມໍ່ອກລ່າວຖື່ງຕົວພຣະ ຕ້າວນາງ ເຊື່ອພຣາກຈາກກັນ ມັກຈະກຳລ່າວຖື່ງນັກຈັກງວາກນີ້ເປັນຄວາມປະຍົບວ່າ ເຮົາຈາກກຸ່ຽວກ່ຽວຂ້ອງຈາກພຣາກ

ที่จากคู่ ดังในลิสตะลงพ่าย ตอนพระมหาอุปราชชมนกกล่าวถึงนกจักรวางเปรียบด้วยจาก
พระสนมว่า

“นางนวลนีกนิมນ้อง	นวลประง
จากพราภพราจากنانง	หนึ่งนัน
พราบพิลาปคราง	คราญแข่ง ข้าๆๆ
บัวว่านบันชบัน	อกนองเรียมอกนอม”

ส. อรุณ สันนิษฐานว่าไทยเรารอออกเสียงเป็น รัก โดยตัดพยัญชนะ อะ กิ้งเสีย ใช้ในความหมายเกี่ยวกับความรัก มีเรื่องเล่าว่า ดอกรักเป็นดอกไม้ที่เทพหมูมาโปรดมาก เราถือดอกรัก เป็นดอกไม้มงคล ใช้ในพิธีมงคลต่าง ๆ มีพิธีแต่งงาน เป็นต้น

ส. บุราปุตากิ๊ฟ ก้านี้แยกศัพท์ออกเป็น บุราปุต + กิ๊ฟ กันเป็น บุราปุตากิ๊ฟ แปลว่าการอภิเชกกันถึงแล้ว ไทยเรารอออกเสียงเป็นปราบดากิ๊ฟ ความหมายถึงกล้ายจากเดิม คือการอภิเชกกันถึงแล้ว หรือได้รับแล้ว มาเป็นการอภิเชกกันได้จากการปราบศัตรูสิ้นแล้ว เสียง บุราปุต ในสันสกฤต จึงเข้ากับเสียงไทยเป็น ปราบ ได้อย่างสนิท

บ. ปาลิเลยยก ไทยเรารอออกเสียง ป่า เป็น ป่า เลยได้เสียงเป็นป่าเลไลยก์ มีเรื่องราวประกอบด้วยคือ ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับ ณ วัดโมสิตาราม กรุงโ哥สัมพี นครหลวงของแคว้นวังสะ พระภิกษุ 2 รูปเกิดทะเลาะกัน คือพระวินัยธารกับพระธรรมกถิก ต่อมาระลุกศิษย์ของพระทั้ง 2 รูปเกิดทะเลาะกันรวมไปถึงอุบาสกอุบาสิกาทั้งสองฝ่าย ต่างฝ่ายต่างถือว่า อาจารย์ของตนถูก เรื่องย่อเมื่อยู่ว่า พระธรรมกถิกไปถ่ายอุจจาระ เหลือห้าลังไว้ พระวินัยธารเข้าไปที่หลังพบเข้า จึงถือว่าพระธรรมกถิกทำผิดวินัยด้วยอาบดีพระธรรมกถิกกล่าวว่าไม่เป็นอาบดี จึงได้เกิดทะเลาะกัน รวมไปถึงพระลุกศิษย์และอุบาสกอุบาสิกาทั้งสองฝ่ายตั้งกันร้าวมา พระพุทธเจ้าทรงห้าม แต่พระภิกษุเหล่านั้น ไม่ฟัง พระองค์จึงเสด็จหนีไปอยู่ที่ป่าpalileยกซึ่งไม่มีคนอาศัยอยู่ มีอยู่ก่อนพะผุงลิงและช้างเท่านั้น ลิงและช้างได้นำผลไม้ไปถวายพระพุทธเจ้า ในกาลต่อมาจึงได้เกิดพระพุทธรูปปางวัดป่าเลไลยก์ขึ้น

ส. อีศวร เป็นชื่อเทพเจ้าอิศวร ไทยเรารอออกเสียงเป็น อินศวร โดยแทรกตัว น เข้าไปข้างหลัง อิ เพราะไทยเราคุ้นกับเสียงพระอินทร์มากกว่าเทพเจ้าองค์อื่น ๆ บางทีออกเสียงเป็น อินสวน ก็มี จนมีประกาศห้ามในสมัยรัชกาลที่ 4 ว่า คำนี้ให้อ่านอิศวร ไม่ใช่ต้าอินไปอยู่สวน

ส. วิศวกรรมนุ เป็นชื่อพระวิศวกรรม “ไทยเรอกอกเสียงเป็น วิชณุกรรม หรือ พิษณุกรรม” เพราะเราคุ้นเสียงวิชณุ หรือ พิษณุ มา กว่า วิศว วิชณุกรรม จึงมีความหมายตรงกับวิศวกรรม คือหมายถึงเทพเจ้าผู้สร้าง หรือ เนรมิตสิ่งต่าง ๆ

ส. คนธรุว หรือ คนธรุวุ เรอกอกเสียงเป็น คนธรรพ ออกเสียง อะ เป็น โอะ คนธรุว จึงเป็นคนธรรพ อ่านว่า คน-ทัน หมายถึงชาวสวรรค์พากหนึ่งซึ่งเป็นบริวารของท้าวศรัทธ มีความชำนาญในวิชาดนตรีและขับร้อง “ไทยเราคิดว่าคนธรรพเป็นคนครึ่งคนครึ่งเทวดา

คำบางคำของบาลีสันสกฤต เมื่อเรอกอกเสียงเป็นไทย เสียงไปเข้ากับความหมายของไทย เรา ก็เลยถือเป็นเรื่องมงคลและอปัปมงคลตามเสียงนั้น เช่น ดอกรัก คำว่า รัก เป็นเสียงดีที่เป็นมงคล เรา ยินยอมใช้ดอกรักในงานมงคล คำว่า พุทธา อ่านว่า พุด-ชา ก็ตี คำว่า จมุป่า อ่านว่า จัม-ป่า ก็ตี เรา ไม่ยินยอมปลูกไว้ในบ้าน เพราะเรา ไม่ชอบเสียง ชา และ ป่า หั้งสองเสียงคือ ชา และ ป่า นี้ใช้ในความหมายไม่ดี แม้กระทั้งเสียงของคำว่าสีโภก ก็อว่า เป็นสีแห่งความทุกข์ ความเสียใจและความเศร้าโศก จึงไม่ยินยอมใช้ในงานมงคล

๘. การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด

การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด คือการแปลงเสียงคำบาลีสันสกฤตให้เป็นเสียงไทย ๆ ที่คนไทยคุ้นเคยและรู้ความหมายอยู่แล้ว มีลักษณะเหมือนข้อ 5 แต่ข้อ 6 นี้มีนิทานประกอบด้วย ส่วนมากเป็นคำในเรื่องรามเกียรติ หังนี้เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นสมจริงว่า คำนั้น ออกเสียงอย่างนั้นมีความหมายนั้นแน่นอน เพราะมีนิทานประกอบเป็นหลักฐานอยู่ด้วย เราได้นำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะดังกล่าว ดังนี้

มนโฑ มเหสีของท้าวศกันธ์ คำนี้กล้ายเสียงมาจากคำว่า มนตุก แปลว่า นางกบ มีเรื่องกล่าวไว้ในรามเกียรติว่า นางมนโฑ มีกำเนิดมาจากนางกบที่ถ้ำชี 4 องค์เลี้ยงเอาไว้ในอาศรม ถ้ำชีหัง 4 เห็นนางนาคกับงูดินกำลังร่วมรสภรรเมษชิดกันอยู่ จึงเอาไม้เท้าไปเคาะ นางนาคและผูกพยาบาทพระถ้ำชีเอาไว้ วันหนึ่งนางนาคขึ้นมาจากเมืองบาดาล เข้าไปยังอาศรม และคายพิษไว้ที่อ่างน้ำมของถ้ำชี ขณะที่นางนาคคายพิษไว้ที่อ่างน้ำมของถ้ำชีนั้น นางกบได้แลเห็น จึงคิดจะช่วยชีวิตของพระถ้ำชีหังสี โดยเจ้าชีวิตเข้าแลก คือโดยลงไปในอ่างน้ำม นางกบ กัดай เมื่อถ้ำชีหังสีเห็นนางกบตาย ก็คิดสงสาร จึงเป่ามันต์ชุมนงกบให้ฟื้นขึ้นมา นางกบจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ถ้ำชีฟัง ถ้ำชีหังสีเห็นว่านางกบมีบุญคุณมาก จึงชุมนงกบให้เป็นหญิงสาวที่งามกว่าใคร ๆ ในไตรโลกและให้นามว่า มนโฑ ดังบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ซึ่งตัดตอนมาว่า

นางกบสู้เสียชีวัน
อย่าเลยจะชูบลังเป็นหยิ่ง
ให้สั่นโฉมนางพ้าสุราลัย

หาไม่เราท่านจะบรรลัย
จะจัดสิ่งที่งามประเสริมใส่
เลิศลักษณะไตรโลกา

ฯลฯ

จึงให้นามตามชาตินั้นๆ

ชื่อ曼陀夷รวมลายมารศรี³

ในรามยณะฉบับของอินเดียนั้น มเหศีของท้าวศักดิ์ “ไม่ได้เชื่อว่านางมณโฑ หากซื้อว่า
มนุโหรี แยกเพศเป็น มนุ + อุทรี-มนุโหรี แปลว่า นางผู้มีเอวเล็ก เป็นธิดาของพระยาแทเตย์
ซื่อมัย และนางอัปสร ชื่อ เหมวดี

สหสกุмар - กล้ายเสียงมากคำว่า อกุชกุมา ที่กล้ายเสียงเป็น สหสกุมา มีเรื่องใน
รามเกียรติว่า โอรสพันองค์ เกิดจากพระชนมพันองค์ของศักดิ์ ตอนที่หนามานไปหักสวน
สหสกุมารออกต่อต้าน กษัตริย์หนามานม่าเสีย ในฉบับรามยณะ เรียกว่า อกุชกุมา เป็นคนเดียว
เวลานำมาใช้ในภาษาไทยกล้ายเสียงเป็นสหสกุมา โอรสตั้งพันองค์ จึงเป็นการลากเข้าความ
ด้วยความเข้าใจผิด

ลงก้า เมืองสำคัญของศักดิ์ อาจกล้ายเสียงมากคำว่า ลงก้า และคำว่า ลงก้า นี้มีเสียง
ใกล้เคียงกับคำว่า รังก้า ในภาษาไทยและมีความหมายตรงกับที่ท้าวสหบดีพระสร้างเมือง
ลงก้า เพาะสถานที่สร้างนั้น เป็นภูเขาสูงกว่าภูเขาทุกภูเขาและที่ปลายยอดเขาแห่งนี้มีรังกากอญ្តวย
ดังคำประพันธ์มีดังนี้

“เห็นนิลกาลสิงขร
อยู่กลางพิภพเป็นประนาน
ใหญ่หลวงกว่าหมู่สีชิน
ปลายยอดนั้นมีรังก้า
เขานี้ประเสริฐเลิศนัก
จึงสั่งวิชณุพระมหาณุชัย

ยอดเยี่ยมอัมพรพิศาล
สูงตระหง่านเงื่อมงำเมฆ
สีดำดังนิลวัตถุ
มหากาลสิทธิ์ฤทธิ์ไกร
เห็นจะเป็นหลักกรุงไได
ให้ร่างนิมิตธารนี”⁴

³พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก. บทคลอเรื่องรามเกียรติ เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : แพรพิทยา, 2525).
หน้า 115-116.

⁴พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก. เรื่องเดิม. หน้า 17.

นอกจากคำที่ปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีคำอื่น ๆ ที่เป็นคำไทย ลากเข้าความหมายโดยมีเรื่องราวประกอบด้วย เช่น

สามเสน มาจากสามเสน เรื่องว่า พระพุทธรูปถอยน้ำตามแม่น้ำเจ้าพระยาและจอมอยู่ที่บริเวณสามเสนเดียวนี้ ต้องใช้คนลากถึงสามเสน คน จึงสามารถเอาระพุทธรูปขึ้นมาได้

สัตตหิน มาจากหินเจ็ดใบซึ่งพระเจ้าอู่ทองหนีโรคห่านนำไปซ่อนไว้

เสียม (สยาม) มาจากมีเสียมเห็นบ่ไว้หลังสำหรับชุดหลุมถ่ายอุจจาระ สำประทวน มาจากสามพระทวนถอยน้ำมา

รามเกียรติ์ มาจากหลายเล่มเกวียน

วังกะโจม มาจากวังพระจอม

ผ้าขาวม้า มาจากผ้าขาวที่พระสิทธารถประทานแก่นายฉันนะ

เกาสีซัง มาจากสีหังฟ์ ถูซีซัง

ขنمครองแครง มาจากขنمหอยแครง

ขنمปักกริม มาจากขنمปลากริม

ขอกนา มาจากคอกนา บ้านนอก

ข้าวหมาก มาจากข้าวหมาก

ไขขัวด มาจากไข้หวัด เพราะมักเป็นในฤดูฝน

ตันหา มาจากตันหา เพราะอุดอันตันใจแล้วจึงไปหา

นักเลง มาจากนักเล่น

บุหรี่ มาจากเพชรบุรี บุรีสิ ตั้งมาจาก สับปุริส เพราะสำหรับผู้ชายสูบ คงคง มาจากคงโคง เพราะใช้คงโคงเอา

ขัน มาจากขัง (น้ำ)

หมูก มาจากหมู

ด้ามจิม (พัสด) มาจากพัสดด้ามจีบ

ดินสอนง มาจากดินสอนฟ่อง

ตราสั่ง มาจากด้วยกระสัน หรือรัดให้แน่น^๕

ฯลฯ

^๕ เศรียรโเกศ (พระยาอนุมานราชธน). เรื่องเดียวกัน. หน้า 248-251.

7. การลากเข้าหาภาษาบาลีสันสกฤต

หัวข้อเรื่องนี้ คือการเปลี่ยนเสียงคำภาษาต่าง ๆ ให้กลายเป็นเสียงภาษาบาลีสันสกฤต ในสมัยก่อนผู้รู้ภาษาบาลีสันสกฤตมีมากและสังคมในสมัยนั้นก็ยกย่องและยอมรับ ปัจจุบันนี้การยกย่องและความนิยมภาษาบาลีสันสกฤตลดน้อยลงแต่ไม่ถึงกับหมดความนิยมเลยที่เดียว การบัญญัติศัพท์วิชาการต่าง ๆ การตั้งชื่อบุคคล นามสกุล และชื่ออื่น ๆ ยังนิยมใช้คำบาลีสันสกฤต อยู่มากที่เดียว คำบางคำถึงจะไม่ได้เปลี่ยนเสียง ก็เปลี่ยนตัวสะกดและการันต์ให้เป็นคำบาลี สันสกฤต หั้งนี้อาจเป็นค่านิยมก็ได้ โดยถือว่าภาษาบาลีสันสกฤต เป็นภาษามีศักดิ์และสูง มีความหลังศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เจ้าของชื่อมีความพูนใจและพอใจได้ การเปลี่ยนเสียงภาษาอื่น ๆ ให้เป็นเสียงภาษาบาลีสันสกฤต พอยกตัวอย่างได้ดังนี้

จันทร์ เขียนอย่างคำสันสกฤต หมายถึงพระจันทร์บนท้องฟ้า แต่คำนี้อาจจะมาจากภาษาไทยว่า จัน เป็นคำนาม หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งจำพวกพลับและตะโก พุ่มใบงาน ผลลักษณะกลม ๆ แบบ ๆ เมื่อสุกแล้วอ่อน มีกลิ่นหอม รับประทานได้ หรือบางทีคำนี้เป็นชื่อเฉพาะของบุคคล แต่เจ้าของชื่อต้องการเปลี่ยนคำให้มีตัวสะกดและการันต์เป็นภาษาบาลีสันสกฤต ถ้าเป็นบาลิกใช้ในคำว่า จันท ถ้าเป็นสันสกฤตใช้ในคำว่า จันทร แปลว่าดวงจันทร์

อินทร์ คำนี้เขียนเป็นคำสันสกฤต หมายถึงพระอินทร์ อาจมาจากภาษาไทยว่า อิน คำว่า อิน ในภาษาไทยเป็นคำนาม หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งในจำพวกตันจัน แต่ลูกโตกว่า บางที่ใช้เป็นชื่อเฉพาะของบุคคล เช่น นายอิน ต่อมารู้คำว่า อินทร์ ในสันสกฤต มีความหมายถึง เทวรราช ผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และจากตุ่มมหาราช บาลีใช้คำนี้ว่า อินත ในความหมายเดียวกัน ผู้เป็นเจ้าของชื่อจึงเปลี่ยนตัวสะกดเป็น อินทร์ ตามสันสกฤต

พระครี เป็นคำราชศัพท์ หมายถึงมากพญ เปเปลี่ยนเสียงมาจากการภาษาล่ายุ่ว่า สิระห์ แปลว่า ใบพญ คำว่า ศรี ในภาษาสันสกฤต ไม่ได้หมายถึงมากพญ หากหมายถึงโขคลาก ความสำเร็จ หรือ ความสุกใส ความเปล่งปลั้ง ความงามบาลีใช้ว่า สิริ ในความหมายอย่างสันสกฤต

ราชวดี คือการลงยาชนิดหนึ่งสำหรับเคลือบทองให้เป็นสีฟ้า มาจากภาษาเปอร์เซียว่า ลาซูเวอร์ดี แปลว่าสีครามอย่างท้องฟ้า ล่ายุ่วได้นำคำนี้มาออกเสียงเป็น โรโยเวอร์ดี (Ro-yo-śī, เวอร์ดี-เขียวฟ้า) ไทยเราได้จากมลัญอีกต่อหนึ่งแล้วกลายเสียงเป็น ราชวดี ราชวดี ในคำบาลี หมายถึงร้าว หรือ กำแพงของพระราชา ไม่ได้หมายอย่างภาษาเปอร์เซีย

ธรรมนิปปะตุ หมายถึงกรอบประดุจที่ติดอยู่กับพื้นดิน คำนี้มาจากภาษาลາວว่า เ地道นี หมายถึงกรอบประดุจ ที่ติดอยู่กับพื้นดิน หงส์เสียงและความหมายของคำมีความคล้ายเดอร์นี ใกล้เคียงกับคำไทยว่า **ธรรมนิปปะตุ**

ข้าวสาร ราوا สาร ในคำนี้เป็นคำบาลีสันสกฤต แปลว่า แก่น, เนื้อแท้, แข็ง, ส่วนสำคัญ ข้าวสาร หมายถึงข้าวที่สี หรือ ตำເເປົ້ອກອອກแล้ว เปลี่ยนเสียงมาจากภาษาไทยให้ญและพม่า เพราะคำว่า สาร ไทยให้ญ ใช้ น หนู สะกดนี้ หมายถึงสิ่งที่เป็นเม็ดอยู่ในเปลือกห่อหุ้ม การที่สี หรือตำເເປົ້ອກອອກเขาก็เรียกว่า ข้าวสาร เพราะฉนั้น ข้าวสารที่ใช้อยู่เดิมนี้มาจากภาษาไทย ให้ญและพม่าว่า ข้าวสาร

พระณ หรือ พันธุ์ ส่องคำนี้มีคำแปลต่างกัน พระณ แปลว่า สีของผ้า หรือ ชนิด ส่วนพันธุ์ แปลว่า เทือกเสา, เหล่ากอ หรือ พีช คำทั้งสองนี้มาจากภาษาไทยให้ญ ภาษาไทยให้ญใช้คำว่า พัน ในความหมายทั้งสองคำของบาลีสันสกฤต เช่น พันไน แปลว่า ชนิดนี้ ไกพัน แปลว่า ไกใช้ทำ พันธุ์ ข้าวพัน แปลว่า เมล็ดพีช พันพักก้าด แปลว่า เมล็ดพันธุ์ผักกาด พันพักกี แปลว่า เมล็ด พันธุ์ผักชี⁶

คำกลาโหมเสียงจากภาษาอื่น

คำกลาโหมเสียงนอกจากกลาโหมเสียงมาจากภาษาบาลีสันสกฤตแล้ว ยังมีบางคำในภาษาไทย ที่กลาโหมเสียงมาจากภาษาอื่น ๆ มี ทมิฬ ชวา และเขมร ดังจะกล่าวโดยสร้างเช่น

ความเป็นมาของชนชาติและภาษาทมิฬ

ชาวทมิฬเป็นคนดั้งเดิมของอินเดีย เรียกว่ามิลักษบัง ตราวิเดียน (Dravidian) บัง ตราวิชา บัง เมื่อชนชาวอารยันอพยพเข้าอินเดียทางเหนือ ได้รับชนเผ่าทรายตราวิชา ชาวตราวิชาจึง อพยพลงมาอยู่ที่อินเดียทางใต้

คำว่า “ทมิฬ” ตามภาษาทมิฬแปลว่า หอพหวาน แต่ภาษาไทย หมายความว่า ดุร้าย เช่น ใจทมิฬ บัง ทมิฬชนชาติบัง ทึนี่พระเจ้าได้รับคำนี้ฝ่ามาจากการลังกากในสมัยที่ไทยกับ ลังกากติดต่อกันในการพระพุทธศาสนา ทมิฬกับลังกามีอาณาเขตติดต่อกัน ใกล้กัน ในคัมภีร์มหาวงศ์ พงศ์การลังกากล่าวไว้ว่า บังสมัยชาวทมิฬยกทัพมาตีลังกากและได้ชัยชนะ บังครั้งลังกากบราhma ทมิฬ ชาวลังกากจึงถือว่าชาวทมิฬเป็นคุกคัตตุรุที่ดุร้าย จึงให้ความหมายดุร้ายในคำทมิฬ

⁶ศาสตราจารย์ ดร.บรรจุบ พันธุ์มุรา. เว่องเดิน. หน้า 139-140.

ชาวพมีภาษาเป็นของตนเอง อักษรคุณ์เป็นอักษรของชาวพมิใช้พูดกันในอินเดีย
ทางใต้ ภาษาพมิเป็นภาษาที่รุ่งเรืองมานาน มีวรรณคดีสำคัญ ๆ หลายเล่ม ถ่ายเว้นวรรณคดี
บาลีและสันสกฤตแล้ว วรรณคดีพมิไม่เป็นที่สองรองไคร จัดอยู่ในอันดับสูงด้วย

พมิได้ยึดคำสันสกฤตไปใช้ในน้อยที่เดียวและได้เปลี่ยนแปลงเสียงเสียใหม่ ดังนี้

1. คำสันสกฤตที่เป็นเพศชาย (ปุลลิ�ค์) ภาษาพมิเปลี่ยนรูปลงท้ายด้วย อัน ปัจจัย

เช่น

ชีว เป็น ชีวัน

เทว เป็น เทวัน

สุรย เป็น สุรยัน หรือ

สุริย เป็น สุริยัน

ปุชป เป็น ปุชปัน

และซื่อต่าง ๆ ในเรื่องรามเกียรติ เช่น

กุเวร-กุเวรัน

มาร-มารัน

เหมดิร-เหมดิรัน

คุห-คุหัน

ทศคุริว-ทศคุริวัน (สิบคุ)

2. คำสันสกฤตที่เป็นเพศหญิง (สตรีลิ�ค์) ภาษาพมิเปลี่ยนรูปเป็น ไอ ปัจจัยท้าย

คำ เช่น

บุรغا-ประไพ (งาม)

อภิชา-อภิไชย (ชื่อ เช่น พระนามาภิไชย)

อมุพา-อําไพ (งาม) มาลา-มาไล (ดอกไม้)

รമุภา-รําไพ (ดวงอาทิตย์) ฯลฯ

3. คำสันสกฤตที่ไม่ใช้เพศชาย-หญิง (นปุ่งสกัลลิ�ค์) ภาษาพมิเปลี่ยนรูปท้ายคำโดยการ
เติม อัม ปัจจัยท้ายคำ เช่น

ปุร-ปุรัม (ในคำตรีปุรัม ในรามเกียรติ) กลศ-กลยัม (หม้อน้ำ)

ปุรวัล-ปัวพัม (ไทยใช้เป็นປະຫວັດ แก้วประพาพ)

ปุชปราค-บุชราคัม (พลอยสีเหลือง)

อินทผล-อินทผลัม (ผลไม้ชนิดหนึ่ง แต่งเองในภาษาไทย)

มูลผล-มูลผลัม ฯลฯ

คำที่ผ่านมาจากการชาว

ภาษาชาวในสมัยโบราณ มีคำสันสกฤตปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะพวกพระมหาณ์
ได้เข้าไปเผยแพร่ธรรมในภาคชาว จนชาวชวยยอมรับนับถือศาสนาพระมหาณ์ ภายหลัง

เปลี่ยนมาันถือศาสตร์สาม คำชาวในสมัยใหม่จึงมีคำอறับเข้าไปปะบันอยู่ด้วย วรรณคดีสันสกฤตสำคัญ ๆ ของอินเดีย มีเรื่องรามายณะและมหาภารตะ เป็นต้น มีอิทธิพลอยู่ในภาษาชาวภาษาวรรณคดีหรือที่เรียกว่าภาษากรีก มีคำภาษาสันสกฤตปะบันอยู่มากทีเดียว

ภาษากรีกในรูปคำสันสกฤต ชาวได้เปลี่ยนแปลงเสียงใหม่ คือให้มีเสียงสูง ต่ำในคำนั้นหึ้น ๆ ที่ภาษาสันสกฤตไม่มีเสียงสูง ต่ำ การออกเสียงสันสกฤตของชาว ไกส์เสียงเดิมของสันสกฤตมากกว่าเสียงที่เราออกเสียง คำเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องอิเหนา อันเป็นนิยายของชาวชาวยุโรป เช่น.

มะเด�วิ มาจาก มหาเทวิ (ส. ออกเสียง ท เป็น ต)

แดห瓦 มาจาก เทวา (ส. ออกเสียง ท เป็น ต)

ยิห瓦 มาจาก ชิวา

ประไหเมสุหรี มาจาก บุรเมศุรี

ปัตตะหลา มาจาก กวญญากร หรือ กथรา

บีกุปะมาหนา มาจาก กิกขุพุราหมณ เป็นต้น

ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เรื่องอิเหนาได้เข้ามาสู่วรรณคดีไทย คำชาวจึงตกมาเป็นคำวรรณคดีไทยเป็นจำนวนมากจนมีหมวดชวaphagy ขึ้นในตำราศพที่ซึ่งมีอยู่ในหนังสือจินดาณที่ เช่น

บุหงา (ดอกไม้)

บุหรง (นก)

บุหรัน (พระจันทร์)

สะตาหมัน (สวน)

ดุนาหัน (หมัน)

กระยาหัน (วิมาน หรือ สวรรค์)

ตันหยง (ดอกพิกุล)

กุหง หรือ กุหnung (เขากลาง)

ตะหมัง (เสนา)

ระเต่น (อุรัสหรือบริดาของกษัตริย์เมืองใหญ่)

ตาหัน (คนทำสังคม)

ตาหนา (เครื่องหมาย)

ตาหลัง (คนเชิดหนัง)

ปะหนัน (ดอกจำเจียก)

มะงุழะงาหารา (เที่ยวไป)

แอนนัง (นางชี)

ฯลฯ

คำที่ผ่านมาจากภาษาเขมร

ภาษาเขมรได้นำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาเขมรเช่นเดียวกับภาษาพมพ และชาวภาษาเขมรเมื่อนำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ จะกล้ายเสียงคำเดิมของบาลีสันสกฤตทั้งเสียงสระ

และพยัญชนะให้เป็นเสียงสระและพยัญชนะของเขมร “ไทยเรารู้จักได้รับสัมภัชณ์และการกล่าวเสียงของคำบางคำจากเขมรก็ได้ นอกจากเขมรจะกล่าวเสียงเดิมของบาลีสันสกฤตให้เป็นเสียงของเขมรแล้ว เขมรยังออกเสียงคำบางคำต่างออกไปตามวิธีการออกเสียงเขมร ดังนี้

ก. การกล่าวเสียงบาลีสันสกฤตเป็นเสียงเขมร

1. เสียงสระ

1.1 อະ เป็น ໂວ หรือ เօາະ เช่น

គុរុ បើន គុរារ ឱម្រវកសិយោងបើន ក្រារពី អីរី ហើរី

1.2 ឬ ីី បើន ីី เช่น

ិុងុក បើន ិុងិក (មេដា) មិុមា បើន មិុមា (ិុណ្ហ)

ធមិក បើន ធមិក (មាក) សិុហ បើន សិុហ អីរី សិុងហៈ (រាជសិុហៈ)

2. เสียงพยัญชนะ “ไทยเรารู้จักคำบาลีสันสกฤตโดยผ่านมาทางเขมรในด้านเสียงพยัญชนะ มีดังนี้

2.1 ປ ใน ប.ស. กล่าวเสียงเป็น ປ และ ប ในภาษาเขมร

2.1.1 ປ បើន ປ และ ប เช่น

បំលុ បើន បំលុ និង បំលុ

បុរិនុ បើន បុរិន និង បុរិន

ប្រិវាសកម្ម បើន ប្រិ និង បវិវាសកម្ម

2.1.2 ប បើន ប ឬយោងតិច เช่น

បុក បើន បុក ប្រិកុក បើន បុរិកុក

បុរាល បើន បុរាល

2.1.3 ປ បើន ປ ឬយោងតិច เช่น

បំពេត បើន បំពេត បំពេតិ បើន បំពេតិ

បំបុក អីរី បំបុក បើន បំបុក បើន បំបុក

2.2 ទ ใน ប.ស. กล่าวเสียงเป็น ទ และ ត ในภาษาเขมร ดังนี้

2.2.1 ទ បើន ទ และ ត เช่น

ចិតិ បើន ចែកពិ និង ចែកពិ

ចេច បើន ចេចជីវិ និង ចេចជីវិ

ចិរុជាន បើន ចិរុជាន និង ចិរុជាន

2.2.2 ต เป็น ต อย่างเดียว เช่น

ศุสิต เป็น ໂດະເສັດ

ເຕີບ เป็น ແດຈ

ຖຸລ ເປັນ ໂດືລ

2.2.3 ຕ เป็น ຕ อย่างเดียว เช่น

ຕປ ເປັນ ຕະປະ ຕຸລາ ເປັນ ໂຕະ ລາ

ຍັງມີຄໍາເຂົ້າມສາມັ້ນທີ່ໄປທີ່ອກເສີຍຕ່າງຈາກເສີຍດີມ ມີດັ່ງນີ້

ສ. ຄຸຮີ ເປັນ ທະເຮີຍ (ຜູ້ຫຼິງ) ສ. ປຸ່ຽນ ເປັນ ໂປຣະ (ຜູ້ໝາຍ)

ນ. ກວິຍາ ເປັນ ກວິເຍີ (ກວິຍາ) ສ. ສຸວັມິນຸ ເປັນ ຜວາເມີຍ (ສາມີ)

ນ. ໂໂດ ເປັນ ໂໂກ (ວັວ) ສ. ກຸຽບີ ເປັນ ກະບົນອີ (ຄວາຍ)

ນ. ໂຈຣ ເປັນ ໂຈຣ, ຈອຣ (ໜໂມຍ) ສ. ປຸ່ຽມານ ເປັນ ປຣອມານ

໤ໆ

ບ. ອອກເສີຍຕ່າງໄປຕາມວິທີກາຮອກເສີຍຂອງເຂມຮ

ຄໍານຳສັນສົກຖຸທີ່ຜ່ານມາທາງການຊາມ ທຳໄໝມກາຮກລາຍເສີຍໄປຕາມແບບຫົວໜ້ວ
ວິທີກາຮອກເສີຍຂອງເຂມຮ ເສີຍຍ່ອມເປັ່ນໄປມາໃນການພາສາໄທ ໄທຍເຮົາໄດ້ຮັບຄໍານຳກາງຄໍາຜ່ານທາງເຂມຮ
ໃນລັກຜະນີ້ ດັ່ງນີ້

ເສາຍ ແນວດອກເສີຍເປັນ ໂສຍ ແປລວ່າ ກິນ ຜົມ ແລະ ໄຊ ຄໍານຳມາຈາກການຊາມສັນສົກຖຸວ່າ
ເສາຍ ພັນເພີ້ງຮັບໃຫ້ເກີຍຮົດ ເຮົາຈາໄດ້ຄໍາແປລມາຈາກເຂມຮແລະໄດ້ເສີຍມາຈາກການຊາມສັນສົກຖຸ

ເສັບຍ ແນວດອກເສີຍເປັນ ເສັບຍ ແປລວ່າ ຖຸເລາ ຢ່ວ້າ ເບາບາງລົງຫົວໜ້ວ ທ່າ (ຝນ) ຄໍານຳມາຈາກ
ການຊາມກໍລິວ່າ ສປຸປາຍ ແປລວ່າສນາຍ ເຮົາໄດ້ຄວາມໝາຍມາຈາກທາງການຊາມບາລີ ແລະ ອອກເສີຍຕາມເຂມຮ

ບາວຊ ແນວດອກເສີຍເປັນ ບາວສ ແປລວ່າການບຣພ່າ (ກາຮລະເວັ້ນຄວາມຊ້ວ) ມີຄໍາແປລໜ່ອນ
ອ່າຍ່າງຄໍານຳສັນສົກຖຸ ຄໍາວ່າບາວນີ້ມາຈາກຄໍານຳວ່າ ປຸ່ພຸ່ຫຼຸ່ມ ຄໍາສັນສົກຖຸວ່າ ປຸ່ວຽກຍ ແປລວ່າ
ການບຣພ່າ ໄທຍເຮົາອກເສີຍຕາມເຂມຮແລະໄດ້ຄໍາແປລມາຈາກບາລີສັນສົກຖຸ

ກາຮກລາຍຄວາມໝາຍ

ເສີຍຂອງຄໍາໄໝວ່າຈະເປັນເສີຍສະຫະຫຼຸບ ເສີຍພຍັນຫະນະ ຍ່ອມເປັ່ນແປງແລງແລະກາລຍໄດ້
ກາຮກລາຍເສີຍເປັນຮົ່ວ່ອງຂອງອາການກ່າຍນອກ ເຮົາສາມາດກຳຫັດໄດ້ ສ່ວນຮົ່ວ່ອງຄວາມໝາຍເປັນຮົ່ວ່ອງ
ຂອງຄວາມຄົດຄວາມເຂົ້າໃຈ ຄວາມຄົດແລະຄວາມເຂົ້າໃຈເປັນຮົ່ວ່ອງຂອງອາການກ່າຍໃນ ຍາກທີ່ເຮົາຈະກຳຫັດ

ได้ ความคิดของคนไม่อยุ่นิ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เดียว ก็คิดอย่างโน้น เดียว ก็คิดอย่างนี้ ความหมายจึงเปลี่ยนแปลงและกล้ายได้ ยิ่งถ้าผ่านภาษาอื่น ๆ มา เช่น คำบาลีสันสกฤตผ่านภาษา เชมราขก่อนแล้ว ไทยรับมาใช้ในภายหลัง ความหมายยิ่งกล้ายไปมาก คำของภาษาเหมือนสิ่งมีชีวิต เกิดขึ้นแล้ว คงอยู่ และดับไป บางทีก็ตายเป็นคำเก่าที่เลิกใช้คำใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นมาและคำใหม่ ๆ เหล่านั้นนำไปเป็นคำเก่า เกิดคำใหม่ขึ้นอีก อย่างนี้เรียบ ๆ ไป เป็นวัฏจักรหรือสังสารวัฏของภาษา ความหมายของคำจึงเปลี่ยนแปลงและกล้ายได้ตลอดเวลา การกลายความหมายมีอยู่

4 ลักษณะคือ

1. ความหมายแคบเข้า
2. ความหมายกว้างออก หรือ ขยายตัว
3. ความหมายยืดหยุ่น
4. การกลายเสียงเพื่อแยกความหมาย

1. ความหมายแคบเข้า

ความหมายแคบเข้า หมายถึงการนำคำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายทั่ว ๆ ไปมาใช้ในภาษาไทยในความหมายเฉพาะสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความหมายแคบเข้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. ความหมายจำกัด หมายความว่าคำบาลีสันสกฤตใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป ไทยเรานำมาใช้ในความหมายจำกัด ซึ่งอาจจะจำกัดในทางดี ทางชั่ว หรือไม่ดีไม่ชั่วคือเป็นกลาง ๆ ดังนี้

ก. คำที่มีความหมายจำกัดในทางดี

กิริยา (บ. กิริยา ส. กุริยา) บาลีสันสกฤตแปลว่าการกระทำ (deed, action, performance, work) หมายถึงการกระทำทั่ว ๆ ไป ไม่ได้จำกัดการทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ไทยเรานำมาใช้ในความหมายจำกัดแคบเข้าในทางดี หมายถึงความประพฤติของคนในทางดี ถูกและควร เช่น เด็กหญิงคนนี้มีกิริยาเรียบร้อย คนที่ไม่มีความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่หรือผู้มีอายุสูงกว่า เรียกว่า ไม่มีกิริยามารยาท เพราะฉะนั้น ใช้คำมีกิริยาและไม่มีกิริยา ก็เป็นที่เข้าใจกัน

สกุล (บ.ส. ภุล ส. ศักดิ์⁷) คำว่าสกุลนี้ บาลีสันสกฤตแปลว่าตระกุล หรือผู้ร่วมตระกุล เดียวกัน (family, a good family, nobility) ใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป เรานำมาใช้ในความหมาย

⁷ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (โดยร้อยเอก หลวงบวรบรรรักษ์ (นิยม รักไทย) สังกฤต ไทย อังกฤษ อภิธาน. (กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2511), หน้า 1182.

จำกัดในทางดี หมายถึงผู้อยู่ในตรากูลผู้ดี คือมีเชื้อสายดี แห่งพันธุ์ดี บางที่ใช้ว่าผู้ดีมีสกุล มีสกุล รุนชาติ คำว่ามีสกุล หมายถึงเกิดในสกุลผู้ดี บางที่เราใช้คำกุลบุตร กุลธิดา ในความหมายสุกชัย ลูกหญิงที่ได้รับการอบรมมาดี

วاسนา (บ.ส. วัฒนา) แปลว่า การปูรุ ภาระแต่ง การอบรม หรือธรรมชาติเครื่องอบรม (former impression, recollection of the past) เข้าใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้ในความหมายจำกัดแคบเข้าในทางดีเช่น คนนี้มีวัฒนา หมายความว่า คนนี้มีบุญมีกุศลสั่งสมมาดี ช่วยพาให้เข้าได้ดีมีลักษณะ

คติ (บ.ส. คติ) แปลว่าการไป การเดินทาง อุบัติ ความรู้ ปัญญา (going, journey, march, course, refuge, wisdom) เข้าใช้ทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้ในความหมายจำกัดแคบเข้าในทางดี หมายถึงวิธีที่ดี แบบอย่างที่ดี หรือข้อสอนใจที่ควรยึดถือปฏิบัติตาม

๔. คำที่มีความหมายจำกัดในทางเลว

วิบาก (บ.ส. วิปาก) แปลว่า ผล ผลแห่งกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน (result, fruit, product, profit, good result, bad result) อาจจะเป็นผลดี หรือ ผลชั่วก็ได้ เข้าหมายถึงผลดี ผลชั่วทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้ในความหมายจำกัดในทางเลว เช่น วิบากกรรม เราหมายถึงความทุกข์ยากลำบากที่ได้รับอยู่ในปัจจุบัน เราถือว่าไม่ดี

กรรม (บ. กรรม ส. กรรมนุ) แปลว่าการกระทำ (doing, action, work) เข้าหมายถึงการกระทำทั่ว ๆ ไป อาจจะเป็นการทำดี หรือ ชั่วก็ได้แต่เรามายในทางชั่วร้าย ใช้ในทางไม่ดี เช่น มีกรรมหมายถึงมีบาปมีเรื่อง ได้รับเคราะห์กรรม คือโชคร้ายมาตลอด

เคราะห์ (บ. คห ส. ครุห) แปลว่าการถือ การจับ ความยึด (taking, holding) หมายความได้ทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้ในความหมายจำกัดแคบเข้าในทางไม่ดี หมายถึงโชค คราวดี คราวร้าย โดยมากใช้ในทางร้าย เช่น พادเคราะห์ไป

จริต (บ.ส. จริต) แปลว่าความประพฤติ นิสัย ชีวิต (conduct, life, character, action) เป็นคำกริยาแปลว่าประพฤติแล้ว บรรลุแล้ว เข้าหมายถึงความประพฤติทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้หมายถึงความประพฤติของผู้หญิงที่ปรุ่งแต่งขึ้นเพื่อให้สุดตาเพศตรงกันข้าม บางที่เพิ่มคำว่าดัดมาข้างหน้าเป็น ดัดจริต ก็มี

อุตริ (บ. อุตตริ ส. อุตตริน) แปลว่า ยิ่ง ยิ่งไปกว่า เบื้องบน (beyond, above, further, beside, more, longer) เข้าหมายทั่ว ๆ ไป แต่เรานำมาใช้ในความหมายแคบเข้าในทางเลว หมายถึงนอกแบบ นอกทาง แปลกออกไป เช่น อยู่ชนบท อุตริร้องเพลงฝรั่ง เป็นต้น

ก. คำที่มีความหมายจำกัดในทางไม่ดี ไม่ชั้ว คือຄ่าง ๆ

เปรต (บ. เปต ส. เปรต) แปลว่าผู้ลับไปแล้ว คนตาย ผี (dead, departed, a ghost) เข้าหมายได้ทั่ว ๆ ไป แต่เรามาจำกัด คือหมายถึงผีชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างสูงเท่าต้นตาล โย่งเย่ง ผอมโข ค่อยๆ มีปากเล็กเท่ารูเข็ม จะกินน้ำหรืออาหาร ก็ลำบาก กินแล้วดูเหมือนเป็นอาหาร เกิดในอนาภิญญา

พายุ (บ.ส. วายุ) แปลว่า ลม (wind, air) หมายถึง ลมทั่ว ๆ ไป เราใช้หมายถึงลมแรงจัด เท่านั้น

วิตก (บ. วิตกุก ส. วิตรุก) แปลว่า ความตรึกตรอง ความคิด ความลังเลใจ (reflexion, thought, contemplation) เขาใช้หมายได้ทั่วไปแต่เราใช้ในความหมายความคิดเชิงทุกข์ร้อน

นิมนต์ (บ. นิมนตุ ส. นิมนตุร) แปลว่าเชื้อเชิญ (invitation, calling) เขาใช้ทั่ว ๆ ไป แต่เราใช้เฉพาะเชิญพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น

สุขุม (บ. สุขุม ส. สุกุชุม) แปลว่า ละเอียด, อ่อน, เล็ก (subtle, minute, fine, exquisite) เขาใช้ทั่ว ๆ ไป แต่เราใช้หมายเฉพาะละเอียดอ่อนทางความคิดเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับดุสิ่งของเลย

2. บาลีสันสกฤตมีหลายความหมาย เราเลือกใช้แต่ความหมายเดียว

สังหาร (บ.ส. สำหาร) แปลว่าการทำลาย, ความพินาศ, สังเขป, ย่อ, การระงับ (an abridgment), compilation) เราใช้แต่ความหมายเดียวคือการทำลาย

เกสร (บ. เกสร ส. เกศร) แปลว่า เกสร, ละอองดอกไม้ (a filament of the lotus, or other plant the more of a lion or a horse) สันสกฤตหมายถึงหญ้าฝรั่นอีกด้วย เราใช้ค่าความหมายเดียวคือเกสรดอกไม้

ประสิทธิ์ (บ. ปสิทธิ ส. ปุรัสสิทธิ) แปลว่าความสำเร็จ ชื่อเสียงและการตกแต่งประดับประดา (fame, success, attainment) เราใช้ในความหมายเดียวคือความสำเร็จ

ปราจีน (บ. ป่าจีน ส. ปุรารักษ์) แปลว่า ทิศตะวันออก, โบราณ (eastern) เราใช้ในความหมายทิศตะวันออก

เคารพ (บ. ควร, ส. เคารว) แปลว่าความหนัก, ความลึก, ความยิ่งใหญ่ ความรุ่งโรจน์ และความเคารพ (respect, reverence, weight, authority) เราใช้ในความหมายเดียวคือความเคารพ

กุศล (บ. กุศล ส. กุศล) แปลว่า ฉลาด, ชำนาญ, มีคุณธรรม, ที่ถูก ที่ควร (skilful, expert, clever, lucky, good, right, vertouse) เราใช้ในความหมายเดียวคือความยุติธรรม

2. ความหมายกว้างออก

ความหมายกว้างออก หมายถึงคำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายเฉพาะจำกัด เรานำมาใช้ในความหมายกว้างออกหรือขยายตัว และเพิ่มความหมายใหม่เข้าไปอีก ทำให้มีความหมายมากขึ้น ความหมายกว้างออกแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. ใช้คำที่มีความหมายจำกัดให้หมายได้ทั่วไป
2. เพิ่มความหมายใหม่เข้าไป

1. ใช้คำที่มีความหมายจำกัดให้หมายได้ทั่วไป คือคำบาลีสันสกฤตมีความหมายจำกัด เรานำมาใช้ในความหมายกว้าง ขยายอุปกรณ์หมายได้ทั่วไป เช่น

คงคา (บ.ส. คงคา) แปลว่า แม่น้ำคงคา (the Ganges River) เป็นชื่อแม่น้ำสายหนึ่งในอินเดีย เป็นชื่อเฉพาะแต่เรานำมาใช้ในความหมายกว้างคือหมายถึงแม่น้ำทั่วไป บางทียังหมายถึงน้ำอีกด้วย

ดนตรี (บ. ตนตุ ศ. ตนตุริ) แปลว่า แบบแผน, สาย, เส้นด้าย, ถา, แนวนาลี, ระเบียบ, สายพิณ, เครื่องดนตรี (a string, line, cord, a stringofa lute, S. Text) เข้าหมายเฉพาะดนตรีที่มีสายเท่านั้นคือพิณ แต่เรามายถึงดนตรีที่ใช้ทั่ว ๆ ไป เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากล เป็นต้น

เวที (บ.ส. เวที) แปลว่า แพนทีวงเครื่องสักการะ..ที่บูชา เรายังหมายถึงที่ยกพื้นทั่วไปเพื่อการแสดงต่าง ๆ

บริเวณ (บ.ส. ปริเวณ) แปลว่าบริเวณ กุฎิสำหรับพระภิกษุ จังหวัด เรายังหมายถึงขอบเขตพื้นที่ หรือถิ่นที่ ความหมายกว้างออกไป ไม่จำกัดเฉพาะห้องที่อยู่เท่านั้น

ประรاثนา (บ. ปุตุณา ศ. ปุราถนา) แปลว่าการขอ, ธรรมชาติอันบุคคลพึงประรاثนา, ความอยากร (desire, request, prayer, aspiration, hope) เข้าใช้เฉพาะจำกัดบุคคล แต่เราใช้ทั่วไป ไม่จำกัดบุคคล

2. เพิ่มความหมายใหม่เข้าไป

กมล (บ.ส. กมล) แปลว่า ดอกบัว (a lotus) ความหมายนี้เราก็ใช้เราเพิ่มความใหม่คือหัวใจ อีกด้วย

มาลา (บ.ส. มาลา) แปลว่า พวงหรีด พวงดอกไม้ (a wreath, a garland, a necklace, a flower, a line, a row) ความหมายเดิมเรารู้แล้วเพิ่มความหมายใหม่คือ หมายความ เข้าไป

รักษา (บ. รกุ ศ. รกุษ) แปลว่า ดูแล รักษา และป้องกัน (protection, defence, preservation) ความหมายเดิมเราก็ใช้ เพิ่มความหมายใหม่คือการ กักไว้ เยี่ยวยาคนเจ็บป่วย

ประธาน (บ. ปณาจ ส. บุรณะ) แปลว่า ความนอบน้อม, การน้อมไหว้ (salutation, obeisance, bending, bowing) ความหมายเดิมเราใช้แล้วได้เพิ่มความหมายใหม่เข้าไปคือ การทำหน้าตีบีyan

ยุติ (บ. ยุตุติ ส. ยุกติ) แปลว่า ความถูกต้อง, ความเหมาะสม, ความเที่ยงธรรม (justice, fitness) ความหมายเดิมเราใช้แล้วเพิ่มความหมายใหม่คือ การหยุดลง การเลิก หรือการตกลง

3. ความหมายย้ายที่

ความหมายย้ายที่ หมายถึงการเปลี่ยนความหมายเดิม “ไม่ใช้ความหมายเดิมของบาลี สันสกฤต เราสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาใช้ คำบางคำที่มีความหมายย้ายที่นั้น บางที่พอมองเห็น ความหมายเดิมได้บ้าง บางที่มองไม่เห็นเดาความหมายเดิมเลย ความหมายย้ายที่ต่างจากความหมายกว้างออกคือ ความหมายกว้างออก หมายถึงความหมายเดิมยังใช้อยู่และเพิ่มความหมายใหม่ เข้าไปใช้เท่านั้น ส่วนความหมายย้ายที่นั้น ความหมายเปลี่ยนไปเลย กลายเป็นความหมายใหม่ ความหมายเดิมไม่ใช้ บางคำก็เห็นเดาความหมายเดิมบ้าง บางคำมองไม่เห็นเดาของความหมายเดิมเลย เช่น

เทวช (บ. โทส ส. เทวช) แปลว่าความเกียดแค้นชิงชัง ความเกลียดชังยิ่ง ความเป็นข้าศึก แก่กัน (hatred, extreme dislike) เราย้ายความหมายเป็นการคร่าร้ายเคร้าโศก

ดัสรกร (บ. ตกุกร ส. ดสกร) แปลว่า โจร, ขโมย (a thief) เราย้ายความหมายเป็นหมายถึง ข้าศึก ศัตรู

อาสา (บ. อาสา ส. อาษา) แปลว่าความหวัง, ความปรารถนา (desire, longing) เราใช้ในความหมายว่า ทำให้โดยเดิมใจ หรือเสนอตัวทำให้

อภัย (บ.ส. อภัย) แปลว่าความไม่กลัว ปลอดภัย (non-fearing, safety, freedom from danger) เราใช้ในความหมายว่า “ไม่มีภัย”, ปราศจากภัย เช่น อภัยทาน (ให้ความไม่มีภัย) อภัยโภษ (ยกโทษ)

อาภพ (บ. อภพุพ ส. อภวุ) แปลว่า “ไม่ควรเป็น, ”ไม่เพียงพอ, ”ไม่เหมาะสม (not liable, unable) เราใช้ในความหมายย้ายที่หมายถึง ตกอับ อับโชคกลาง วاسนา

นิยม (บ.ส. นิยม) แปลว่า การกำหนด, การควบคุม, การระจับยับยั้ง, จำกัด, จำกัด, ประพฤติ (ascertain, certainty, retrain, training) เราย้ายความหมายหมายถึง ชอบ พอยิ่ง นับถือ

พิสมัย (บ. วิมุหย ส. วิศุวास) แปลว่าประหลาดใจ, ความอัศจรรย์ (surprise, astonishment) เราใช้ในความหมายว่า รักใคร่ให้หลง

พิศวास (บ. พิสุสาส ส. พิศุวास) แปลว่า ความวางใจ, ความคุ้นเคย, ความเชื่อใจ (intimacy, confidence, trust, reliance) เราใช้ในความหมายว่ารักใคร่

อิจชา (บ.ส. อิจชา) แปลว่า ความปรารถนา, ความอยาก (wish, will, desire, lust, covetousness) เราเขียนที่ของความหมาย หมายถึง “ไม่อยากให้คนอื่นได้ตัวก่อน” ความหมายที่เรียกว่า “ไปนั่งตรงกับบาลีว่า อิสุสา และสันสกฤตว่า อีรุชุยา (ความริชยา)

4. การกลายเสียงเพื่อแยกความหมาย

การกลายเสียงเพื่อแยกความหมาย หมายถึงการกลายเสียงคำบาลีสันสกฤตเป็นเสียงในภาษาไทยและสร้างความหมายใหม่ในคำที่กลายเสียงนั้นด้วย คำบาลีสันสกฤตที่มีเสียงต่างกัน มีความหมายเหมือนกัน เราสามารถกลายเสียงเป็นเสียงต่าง ๆ และเพิ่มความหมายเข้าไปในคำที่กลายเสียงนั้น บางคำยังพอมองเห็นเค้าความหมายเดิมอยู่ คำเหล่านี้ได้แก่

วชร ส. วชิร บ. แปลว่า สิ่งที่แข็ง เพชร สายฟ้า มีอำนาจ (a diamond, a thunderbolt) เรากลายเสียงแยกใช้ดังนี้

วชร-วัชร ใช้ในคำスマสว่า วัชรินทร์ (พระอินทร์)

วชิร-วชิร ใช้ในคำスマสว่า วชิราฐ (อาวุธคือสายฟ้า-พระอินทร์)

วชิรปานี (มีเมืองเป็นสายฟ้า-พระอินทร์)

วัชร-เพชร คือแก้วมีค่า เนื้อแข็งที่สุด ใช้ทำเครื่องประดับ

วชิร-วิเชียร คือแก้ววิเชียร หมายถึงรัตนะ (แก้ว) ต่าง ๆ

วร (บ.ส. วร) แปลว่าประเสริฐ เลิศ (excellent, noble, a been) เรากลายเสียงแยกใช้ดังนี้

วร หมายว่าประเสริฐ เช่น วรวิหาร—ที่อยู่อันประเสริฐ

พร หมายถึง คำแสดงความปรารถนาดี สิ่งที่ขอเลือกເเอกสารตามประสงค์

พระ หมายถึง คำใช้แทนชื่อเรียกภิกขุสงฆ์ หมายถึงผู้มีคุณงามความดี

ภา (บ.ส. ภา) แปลว่า ความมี ความเป็น (condition, nature, state, becoming) เรากลายเสียงแยกใช้ดังนี้

ภาะ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่

ภาพ หมายถึงรูปภาพที่ปรากฏเห็น สิ่งที่เราดูเห็นขึ้นเป็น เป็นต้น

บุติฐาน ส. ปฏิฐาน บ. แปลว่า การตั้งมั่น พื้นฐาน (establishment, fixing) เรากลายเสียงแยกใช้ดังนี้

ประดิษฐาน หมายถึง การตั้งไว้ การตั้งแต่ง

ประดิษฐ์ หมายถึง จัดทำขึ้น, คิดทำขึ้น, สร้างขึ้น, แต่งขึ้น เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

ເຕັມ (ບ. ເຕັມ ສ. ເຕັມສຸ) ແປລວ່າຄວາມຄມ ຄວາມແຂງແຮງ ອໍານາຈ ພັດງ (flame, heat, fire, light, power) ເຮັກລາຍເສີຍງແຍກໃຫ້ດັ່ງນີ້

ເຕັມ ມາຍຄື່ງ ອໍານາຈ ຄວາມຮ້ອນ ໄພ

ເຕືອ ມາຍຄື່ງ ອໍານາຈ ຄວາມຮ້ອນ ເຊັ່ນ ເຕືອຊ້ຍ (ຄວາມໜະດ້ວຍອໍານາຈ) ເຕືອພລ (ກຳລັງແຮງອໍານາຈ) ແລະ ມາຍຄື່ງຫາດຸໄພ ໃຫ້ເຕືອຫາດຸ ເປັນຫາດຸໜຶ່ງໃນສີຫາດຸ (ປຽວີ ອາໂປ ວາໂຍ ເຕືອ)

ຫຼານ (ບ. ຫຼານ ສ. ສຸຖານ) ແປລວ່າ ທີ່ຕັ້ງ ສຖານະ ສຖານທີ່ ແລະ ສູ້ານະ (standing, stopping, halting; place, spot) ເຮັກລາຍເສີຍງແຍກໃຫ້ດັ່ງນີ້

ຫຼານ ມາຍຄື່ງ ທີ່ຕັ້ງ ທີ່ຮອງຮັນ ເຊັ່ນ ຫຼານພະພຸຫຼຸບ ຫຼານເຂີຍ (ຫຼານຮັງຫັ້ນໄລ່ງ) ຫຼານຊິງບາຕາຣ (ຫຼານຮຸບເຊີງບັວໜ້າກະຮາດານ) ຫຼານບັກໜົມ (ຫຼານບັວໜ້າກະຮາດານບັກວໍາ) ຫຼານສິງຫົມ (ຫຼານຮຸບສົມມົດຈາກສິງຫົມແບກ) ທີ່ມາຍຄື່ງທີ່ຕັ້ງ ເຊັ່ນ ຫຼານກຣົມ (ທີ່ຕັ້ງແລະ ເຄື່ອງທຳໄຫ້ເກີດເສີຍງໃນກາຮຸດ) ຢ່ອງ ມາຍຄື່ງປະກາກ ເຊັ່ນ ທຳມັດຫຼານໜ້າຄຸນຕາຍ ເປັນຕົ້ນ

ຫຼານະ ມາຍຄື່ງ ຕຳແໜ່ງ ຢ່ອງ ກວະ ເຊັ່ນ ຫຼານນັດຣ (ລຳດັບແໜ່ຍຄປຣຣາສັກດີ) ຫຼານານຸກຣມ (ລຳດັບຕຳແໜ່ຍຄປຣຣສົງໝົງທີ່ພະຣາຫາຄະນະມີອໍານາຈຕັ້ງສົມຜນ ສົມຜນສັກດີໄຫ້ຕາມທຳນີ້ນ) ຫຼານານຸ່ງປຸງ (ສົມຄວາມແກ່ຕຳແໜ່ງ) ຫຼານານຸສັກດີ (ຕາມລຳດັບແກ່ເກີຍຮົຕືສັກດີ) ທີ່ມາຍຄື່ງກວະ ເຊັ່ນ ຖກອູ້ໃນຫຼານະລຳບາກ ເປັນຕົ້ນ

ເສຸ່ນທ ສ. ສີເນທ ບ. ແປລວ່າ ຄວາມຮັກ (love) ເຮັກລາຍເສີຍງແຍກໃຫ້ດັ່ງນີ້

ເສຸ່ນທ່າ ຢ່ອງ ສີເນທ່າ ມາຍຄື່ງ ຄວາມຮັກ

ເສຸ່ນທ໌ ມາຍຄື່ງ ລັກປະນະທີ່ໜ້າໃຫ້ຮັກ ເຄື່ອງທີ່ທຳໄຫ້ຄົນອື່ນຮັກ ເຊັ່ນ ທຳເສຸ່ນທ໌ ເປັນຕົ້ນ

ສຽວຕຸຮ ສ. ສພຸພຸດ ບ. ແປລວ່າ ຖຸກຫຸນຖຸກແໜ່ງ ເຮັກລາຍເສີຍງໃຫ້ດັ່ງນີ້

ສາຮວັດ ມາຍຄື່ງ ຜູ້ຕ່າງຈາກທ້າວໄປ ເຂີຍແປ່ນ ສາຮວັດ ກົມ

ສາຮພັດ ມາຍຄື່ງ ທັ້ງປ່ວງ ຖຸກແໜ່ງ ທັ້ງໝາດ ຖຸກຍ່າງ ເຂີຍແປ່ນ ສາຮວັດ ກົມ

ອຸປຖຽວ ສ. ອຸປຖຸກ ບ. ແປລວ່າ ອັນຕຣາຍທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍກະທັນທັນ ຄວາມຈັບໄວ (accident, misfortune, distress, oppression) ເຮັກລາຍເສີຍງແລະ ແຍກໃຫ້ດັ່ງນີ້

ອຸປຖຸກ ມາຍຄື່ງ ກາຮັກເກີດຂຶ້ນ ໃຫ້ກັບ ເຫຼຸດ ເປັນ ອຸປຖຸກເຫຼຸດ ຄື່ອ ເຫຼຸດຮ້າຍທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນກັນທີ່ກັນໄດ້ໄຟໄດ້ຄາດຜົນ

ອຸບາທົງ ມາຍຄື່ງ ຄວາມອັປຣີຢ ຈັບໄວ ເຮັກລາຍເສີຍງແລະ ແຍກໃຫ້ດັ່ງນີ້

คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทย

คำบาลีสันสกฤตที่ไทยเรานำมาใช้ในภาษาไทย มีดังนี้

1. คำนาม	2. คำคุณศัพท์
3. คำกิริยา	4. คำอุปสรรค
5. คำสามสั-ชนชี	6. คำตัวทวิช

จะขอกล่าวแต่ละชนิดของคำโดยสังเขป

1. คำนาม

คำนามแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ คำนามทั่วไป เรียกว่า สาระนามและคำนามไม่ทั่วไป เรียกว่า อสาระนาม คำนามทั่งสองชนิดนี้ เวลาเรานำมาใช้ในภาษาไทย ส่วนใหญ่เรานำมาเฉพาะศัพท์ที่เขย়ังไม่ได้ประกอบด้วยวิภาคและออกเสียงคำบางคำเป็นเสียงในภาษาไทย บางคำออกเสียงตามภาษาเดิม ดังนี้

1. คำนามทั่วไปในบาลีสันสกฤตที่เรียกว่า สาระนาม เรานำมาใช้เป็นคำนามทั่วไปด้วย โดยจัดเป็นหมวดโดยสังเขปดังนี้

ก. หมวดมนุษยชาติ มีดังนี้

- ชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ มี นร นารี บุรุษ ศตรี บุคคล ชน ภูมารี กุமารี ทารก ทาริกา กษัตริย์ ขดิยะ ราชินี ราชา โจร ครุณ เทพ ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ศิษย์ บิดา มารดา บุตร ธิดา โอรส มิตร สายย เป็นต้น

- ชื่อเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น รูป นาม กาย ศรีษะ โสตะ 祚านะ นาสิก จักษุ ชิ瓦หา นัยน์ตา หัตถ์ บำท ชงฟ์ อุගร อังคุลี ตระชนี อุจจาระ ปัสสาวะ ทันตะ โอญูระ มุข พักตร์ พาหา กร อังสะ ชานุ อัญชี โลหิต ยังคาร เกศา โลมา เป็นต้น

ก. หมวดภูเกี่ยวกับสัตว์ มีดังนี้

- ชื่อเกี่ยวกับสัตว์ เช่น สัตว์ ภูมิชร อัสดร วนาร สุกร สุนัข สกุณา ปักชี วิหค อาชา ภาชี กรี หัตถี หัสดิน นาค โโค ปศุสัตว์ พยัคฆ์ สิงห์ ราชสีห์ มิค มิน เมฆ พญาจิgar กรกฎ อุสก เป็นต้น

ก. หมวดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ มีดังนี้

- ชื่อจดินฟ้าอากาศ มี อาทิตย์ จันทร์ เมฆ อากาศ พายุ สรระ ลำธาร มหาสมุทร

නີ້ ຊລ ອຸກ ປຄວີ ສູກອຸກລານາຕ ຕຸງ ດັບກາລ ອຸກກັຍ ອັດກັຍ ວາດກັຍ ແກ້ລືສິນເຮົາວ ເປັນຕົ້ນ

- ຂໍ້ອເກີຍກັບຕົ້ນໄມ້ ມີ ຕາລ ກຖະໜາ ຈັກທົນ ໂກງຽງ ຂັ້ນທສກຣ ພຶກ ຮັກ
ຜລ ພລໄມ້ ກິ່ງກັນສາຂາ ມລ ປຖຸມ ກຣນິກາຣ ຈຳປາ ໂສກ (ໂລໂສກ) ເຕວລຍ໌ ອັນພວາ ຈົມງູ ມຸຈຸລິນ
ໂພຣີ ເປັນຕົ້ນ

- ຂໍ້ອເກີຍກັບແຮງຕຸ້ຕ່າງ ຈ ເຊັ່ນ ສຸວະຮັນ ທີ່ຮັງ ໂລະ ເພີ່ມ ວິເຊີຍ ໄນມຸກ ມຸກຕາຫາຣ
ນິລ ມຣກຕ ບຸ່ຈະຄັມ ໂກເມນ (ໂຄມົນກ) ໄພງຽຍ໌ ມັນ ເປັນຕົ້ນ

ໝ. ມາວັດເກີຍກັບເຄື່ອງມືອເຄື່ອງໃຊ້ ເຊັ່ນ ເຄື່ອງຈັກ ຮອຍນຕໍ ກລໄກ ຈັກເຢັບຜ້າ ວິທຸຍ
ໂທຣທັນ ໂທຣຕັພທ ເປັນຕົ້ນ

- ຂໍ້ອເກີຍກັບດົນຕຣີ ເຊັ່ນ ດົນຕຣີ ດຸຮີຍາງຄ ພິລ ພິລພາທຍ໌ ສັງຄືຕ ກະຈັບ ປໍ່ ໂກນ
(ໂຜລ) ເປັນຕົ້ນ

ກ. ມາວັດອາຫາຣກາກີນ ເຊັ່ນ ອາຫາຣ ຂ້າວສາລີ ໂກ້ານາ ນໍ້າຕາລ ກັດຕາຫາຣ ເປັນຕົ້ນ

ຈ. ມາວັດນາມຫຮຣມ ມາວັດນີ້ມີຄຳບາລີສັນສັກຖຸມາກ ເຊັ່ນ ກຕ້ມູນ ກົດກາ ກົດ ກາລື
ກົນກ ກຣມ ໂກຮ ຖຸກຂໍ ສຸຂ ຈົດ ວິຫຼຸງຢານ ອາຮມັນ ກົດຍາ ອາກາຣ ໂສກເຮົາ ເວຣ ກັຍ ອັນຕຣາຍ
ເກາຣພ ດາວະ ເຈຕານ ລັກທີ ທຖ່ງໝີ ທັກນຄຕີ ມືຕ ກົງ ສົດຕີ ນິຕີ ຬາຕ ຜາຕ ມຣນ ເປັນຕົ້ນ

ນອກຈາກນຳຄຳບາລີສັນສັກຖຸດັ່ງກ່າວມາໃໝ່ໄທຢາຍັງນຳຄຳບາລີສັນສັກຖຸທີ່ແຈກວິກັດຕີ
ແລ້ວມາໃຊ້ 3 ວິກັດຕີ ຄືອ

1. ວິກັດຕີທີ່ 1 ເພີ່ມຫຍ່ ເອກພຈນ ເຊັ່ນ ພຸກໂໂ ຂັ້ມໂມ ສັງໂໂ ເດໂໂ ຍໂສ ພາໄລ ວາໂຍ ອາໂປ
ປຸ່ພໂພ ຕໂຈ ເລໂກ ໄກໂສ ໂມໂທ ຈໂຍ ເປັນຕົ້ນ

2. ວິກັດຕີທີ່ 2 ເອກພຈນ ທຸກເພີ່ມຫຍ່ ເຊັ່ນ ທຸກໜັງ ອົນຈັງ ອຣහັງ ພຸກໂໂພຸດຄັ້ງ ຈິຮັງ ອເນກອນນັດັ່ງ
ໂອໜ້າ ຂໍ້ເວັນກູງງຽງ ເປັນຕົ້ນ

3. ວິກັດຕີທີ່ 7 ເພີ່ມຫຍ່ ເອກພຈນ ເຊັ່ນ ວານ ຈເຣ ປຸ່ພເພ-ສັນນິວາສ ພເນຈຣ ເປັນຕົ້ນ
ອັນງ ດຳນາມທ່ວໄປຮົມທັງດຳນາມກົດກົດ ດຳນາມ ກາຣສ ກາຣສ ກາຣສ ກາຣສ ກາຣສ ກາຣສ
ເປັນຫຼືເພາະອຶກດ້ວຍ ທີ່ວ່າໃຊ້ເປັນຫຼືເພາະນັ້ນ ມີໃຫ້ຕັ້ງແຕ່ພຣະນາມຂອງພຣະມຫກຜັກຕົງລົງມາຈັນຄື່ອງ
ປະຊາຊົນສາມັນຍູ້ທ່ວ ຈ ໄປ ນອກຈາກໃຊ້ເປັນຫຼືເພາະຂອງນຸດຄລແລ້ວ ຍັງໃຊ້ເປັນຫຼືເພາະສັກນີ້
ສັກທົບບັນຍູ້ຢືນທາງວິຊາກາຣແລ້ວ ອື່ນ ຈ ດ້ວຍ

2. คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ “ไม่ทั่วไปในบาลีสันสกฤต เรียกว่าอสารภรณ์ เรา ก็นามาใช้ เป็นชื่อเฉพาะเหมือนเดิม อย่างชื่อบุคคล สัตว์ สิ่งของและอื่น ๆ เช่น สิทธิ์ตະ เวสสันดร มัทติ กัณหา ชาลี ชูชา อມิตดา พระเจ้ากรุงศรีอยุธัย ฯลฯ ชื่อแก้วัน เช่น กะสี มคอ โภคล อวันตี ฯลฯ ชื่อเมือง เช่น พาราณสี สาวัตถี ราชคฤห์ เวสาลี มิถูลา ฯลฯ ชื่อหมู่บ้าน เช่น นาลันทา เวรัญชา กลันທกะ เป็นต้น

2. คำคุณนาม

คำคุณนามในภาษาบาลีสันสกฤต แบ่งออกเป็น 3 ขั้นคือ ขั้นปกติ ขั้นวิเศษณ์ ขั้น อติวิเศษณ์ เรา นำมาใช้ในภาษาไทยเฉพาะขั้นปกติและขั้นวิเศษณ์เท่านั้น เช่น สุนทร สุนทรีย์ บัว บรม เศวต มหันต์ มหา จุล จุฬ อัคร อนันต์ ไฟศาลา วิตถาร พิสดาร ทีฆะ รัสสะ ครุ ลหุ เป็นต้น

อนึ่ง ยังมีการนำคำนามกิตก์ สมາส และตัพธิตที่ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ในบาลีสันสกฤต มาใช้เป็นคำนามในภาษาไทย เช่น อธิการ กรรมการ สุวรรณการ กุਮภการ ศศิหาร เชญ្ជាត แกนิช្តា อัมพวา มัชณิม เป็นต้น

3. คำกิตก์

คำกิตก์ในบาลีสันสกฤตแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ นามกิตก์ และกิริยา กิตก์ เรา นำมาใช้ ทั้ง 2 ชนิดดังนี้

1. คำนามกิตก์ เรา นำมาใช้ในลักษณะดังนี้

ก. ใช้เป็นคำนาม เช่น บงกช บริวาร บริหาร คติ มติ สถิติ นายก อุதาหรณ์ เจตนา ศุภาร วินัย วิจัย เป็นต้น

ข. ใช้เป็นคำวิเศษณ์ เช่น วิญญาณ ธรรมชาติบุคคล คำอาลัย คำอาวรณ์ ทหารอาสา ภิกษุธรรมวารี เป็นต้น

ค. ใช้เป็นคำกริยา เช่น โกรธ เมตตา กรุณา โมชนา เทคนา อาลัย โทษ อุณหติ บัญญัติ เป็นต้น

2. คำกิริยา กิตก์ เรา นำมาใช้ในลักษณะดังนี้

ก. ใช้เป็นคำนาม เช่น พระพุทธเจ้า สุภาษิต คณิตศาสตร์ นักพรต รัตนุกิจ ชาตะ เป็นต้น

ข. ใช้เป็นคำวิเศษณ์ เช่น คนสุจริต คนทุจริต ปุชนียบุคคล ทัศนียภาพ อาจิณปวีบติ ทำเป็นอาจิณ ลิขิตชีวิต เป็นต้น

ค. ใช้เป็นคำกริยา เช่น ทิวงคต สววรรคต อัสดงคต อนุญาต สมมต อาณาจต เพชรฆาต สุจริต ทุจริต เป็นต้น

4. คำอุปสรรค

อุปสรรค คือส่วนที่เติมข้างหน้าคำนามและคำกริยา เพื่อให้ความหมายแตกต่างออกไป เรานำมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะดังนี้

ก. เติมหน้าคำนามใช้เป็นคำนาม เช่น อนุชน อธิบดี สุพจน์ สุภาพ เสาวภาค ปฏิรูป ปฏิวัติ ประชัย เป็นต้น

ข. เติมหน้าคำกริยาใช้เป็นคำกริยา เช่น อนุญาต ปฏิบัติ ประหาร สงเคราะห์ บริการ บริหาร เป็นต้น

คำที่อุปสรรคเติมข้างหน้านั้น เป็นได้ทั้งคำบาลีสันสกฤตและไทย ดังนี้

คำบาลี เช่น ปฏิรูป ปฏิญา ทุจริต สุจริต อาคม อุปการ นิรติ เป็นต้น

คำสันสกฤต เช่น วิเศษ อนุกรรม ประภาษ ประติญาณ เป็นต้น

คำไทย เช่น อนุกาชาด ทรชน ทรหุ วิมลัก วิมเล่อง อนุกระเบียด เป็นต้น

นอกจากจะมีคำอุปสรรคแล้ว ยังมีคำนิبات ซึ่งจดอยู่ในหมวดคำอพยยศพท เรานำนิبات มาใช้ในภาษาไทยดังนี้

ก. เติมหน้าคำ เช่น ตถาคต (ผู้ไปแล้วอย่างนั้น) สาศึกษา (การเรียนร่วมกัน) เป็นต้น

ข. ใช้เป็นคำวิเศษณ์ เช่น นานาประการ กิญโญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นต้น

5. คำสามส

คำสามสในบาลีสันสกฤต เรานำมาใช้ในลักษณะดังนี้

1. สามสที่ lobวิภัตติ เรียกว่า ลุตตสามส เรานำมาใช้โดยเราลบวิภัตติของคำหลังด้วย (ตามธรรมดาวาลบวิภัตติของคำหน้าตัวย) และเรามีกำหนดชนิดของสามสเป็นเรื่องสำคัญ กำหนดเพียงว่าเป็นคำสามสก็ใช้ได โดยถือเอาคำข้ายอยู่ข้างหน้าเป็นเกณฑ์ เช่น

สุนทรพจน์(คำพูดที่ตี)

วีรสตรี (สตรีผู้กล้าหาญ)

ปทุมพร (บัวตี)

มงคลวิเศษ (สิ่งที่ดีเลิศ)

มโนหาร (ใหญ่และกว้าง)

วโรดม (ประเสริฐและสูงสุด)

ขัตติยมานะ (สำคัญว่าเป็นกษัตริย)

มรณสัญญา (สำคัญว่าตาย)

พุทธรัตน์ (รัตนะคือพระพุทธเจ้า)

วัฒนศึกษา (การศึกษาดีความเจริญ)

เอกมัย (สำเร็จเป็นหนึ่ง)

ทวีคุณ (สองเท่า)

อากาศยาน (ยานโดยอากาศ)	อัคคีภัย (ภัยเกิดจากไฟ)
บิตามารดา (พ่อและแม่)	บุรุษสตรี (ชายและหญิง)
อุปโภค (เครื่องใช้สอย)	นานาจิตตัง (ต่างจิตต่างใจ)

๔๗๔

นอกจากนี้ยังมีสมاسที่ลับวิภาคติ 2 ชนิดที่เรานำมาใช้ในภาษาไทยคือ

- น + เอก-อเนก ("ไม่ใช่หนึ่ง")
- น + อุคุ-องค์ ("ไม่มีตัวตน")
- น + อาเมย-อนามัย ("ไม่มีโรค")
- น + อาทร-อนาทร ("ไม่มีความเอื้อเฟื้อ")
- สห + กรณ์-สหกรณ์ (ทำร่วมกัน)
- สห + รัฐ-สหรัฐ (รัฐร่วม)

สมัสที่ไม่ลับวิภาคติ เรียกว่า อุลตสมاس เรานำมาใช้เหมือนกันแต่เป็นส่วนน้อยและเรา ก็ลับวิภาคติของคำหลัง ดังนี้

- ทิวงคต ("ไปสู่แดนเทพ-ตาย) เนมินธร (ทรงไว้ช่อง Kong)
- เทวนมินท์ (จอมแห่งเทวดาทั้งหลาย) ปุพเพสันนิวาส (การอยู่ร่วมกันในปางก่อน)
- พเนจร (ผู้เดียวไว้ไปในป่า)

การสนธิ

สนธิในบาลีสันสกฤตแบ่งเป็น 3 ชนิด แต่ละชนิดพร้อมทั้งรายละเอียดมีกล่าวไว้แล้ว ในภาษาไทยเรานำมาใช้ในภาษาไทยทั้ง 3 ชนิด แต่เราเลือกนำมาใช้เฉพาะที่ออกเสียงสะดาวง่ายและ ไฟพระในภาษาไทยเท่านั้น "ไม่ได้นำรายละเอียดของเขามาใช้ทั้งหมด สนธิทั้ง 3 ชนิดที่เรานำมาใช้กล่าวโดยสังเขปมีดังนี้

1. สารสนธิ เชื่อมเสียงสาร เช่น สวัสดี สถาบัน ปรัมินทร์ เวสสันดร นรินทร์ บดินทร์ เป็นต้น
 2. พยัญชนะสนธิ เชื่อมเสียงพยัญชนะ เช่น มโนรม นิรันดร บัจจุบัน ปัจจามิตร เป็นต้น
 3. นิคคหิตสนธิ คือ เชื่อมเสียงนิคคหิต เช่น สมัย สันดาน สงกรานต์ สังคม สังคีต เป็นต้น
๘. คำตักษิณ
คำตักษิณในบาลีสันสกฤตที่เรานำมาใช้ในภาษาไทยมีดังนี้

1. ใช้ในรูปศัพท์เดิมของบาลีสันสกฤต เช่น สามเณร ศาสนิก กา沙瓦 มัชพิม มา奴ชย์
กรณีย สุนทรีย์ เมธาร్วี บุคคลิก สุขี วิทูร ภมร อัมพวา มาณะ เอกมัย ทุติยะ ปฐม ติก โสมนัส
カラวะ เป็นต้น

2. เปลี่ยนเสียงสรระ เออย ใบปาลีเป็น ไอย ในภาษาไทย เช่น

อธิปเตयุ เป็น อธิปไตย (ที่ตั้งแห่งความเป็นใหญ่)

อสุนเขยุย เป็น อสังไชย (นับไม่ได้)

เวเนยุย เป็น เวนาย (ผู้ควรแนะนำ)

เวบุยากรณ เป็น ไวยากรณ์ (ไวยากรณ์)

เทบุย เป็น ไทย (อันแข็งให้)

อุปเมบุย เป็น อุปไมย (สิ่งอันควรนำมาเปรียบ)

อกิเรยุย เป็น อกิเรย (ชื่อ-อันคนพึงร้องเรียก)

กฎเนยุย เป็น กฎไนย (พระเจ้าแผ่นดิน)

ฯลฯ

การใช้คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทย

นอกจากเรานำคำบาลีสันสกฤตมาหลายเสียง, กล้ายความหมาย แล้วไทยเรายังนำบาลี
สันสกฤตมาใช้ในลักษณะดังนี้

1. นำคำบาลีสันสกฤตที่มีรูปต่างกัน มีความหมายเหมือนกัน มาออกเสียงและกำหนดความ
หมายใหม่และแยกใช้ บาลีใช้ความหมายหนึ่ง สันสกฤตใช้อีกความหมายหนึ่ง เช่น

1. ราชภูมิ ส. รัฐ บ. แปลว่า แ渭นแควัน รัฐ หรือประชาชนในรัฐ (kingdom, realm,
country, inhabitant) เราถูกหลายเสียง กล้ายความหมายใหม่ แยกใช้ ดังนี้

ราชภูมิ หมายถึงประชาชนในรัฐ

รัฐ หมายถึงแ渭นแควัน ประเทศ บ้านเมือง

2. กรีฑา ส. กีฬา บ. แปลว่า การเล่น (playing, sport) เรานำมาแยกใช้ดังนี้

กรีฑา หมายถึง การเล่นเพื่อกายบริหาร เพื่อความสนุก หรือเพื่อการแข่งขัน เป็น
ประเภทหนึ่งของกีฬา กรีฑามีอยู่ 2 ประเภทคือประเภทลุ่ (วิง) และประเภทลาน (กระโดดสูง-
ไกล ขว้างจักร พุ่งแท่น ทุ่มน้ำหนัก) รวมเรียกว่า ปัญจกรีฑา

กีฬา หมายถึง การเล่นเพื่อกายบริหาร เพื่อความสนุก หรือ เพื่อการแข่งขัน มีกีฬาเกณฑ์
กติกา มีความหมายกว้างกว่ากรีฑา กีฬามีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือประเภทอาชีพและประเภท
สมัครเล่น ตัวอย่างการเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล บาสเก็ตบอล เทนนิส แบดมินตัน นวย เป็นต้น

3. ทฤษฎี ส. กิจวัติ บ. แปลว่า ความคิด ความเห็น (theory, view, belief, dogma) เรากลายเสียง กล้ายความหมายแยกใช้ดังนี้

ทฤษฎี หมายถึง ข้อกำหนดที่ตั้งขึ้น

ทิฐิ หมายถึง ความเห็น การเห็น ความดื้อดึงในความเห็น ในความหมายหลัง หมายไปในทางไม่ดี คือดื้อรั้นไม่ยอมเห็นตามคนอื่น ถือของตนถูกอย่างเดียว

4. อภิปราย ส. อธิบูปาย บ. แปลว่า ความเห็น ความมุ่งหมาย ความตั้งใจและความหมาย (meaning, thought, intention, wish) เราแยกใช้โดยการกล้ายเสียงและความหมาย ดังนี้

อภิปราย หมายถึง พูดจากัน ปรึกษาหารือกัน

อธิบาย หมายถึง ไขความ ขยายความ ชี้แจงความหมายหรือเรื่องราว

5. เกษตร ส. เขตุต บ. แปลว่า ไร่ นา ที่ดิน สถานที่เพาะปลูก ที่เกิดดินแดนบ้านเมือง (landed property, a cultivated field) เราแยกใช้โดยมีการกล้ายเสียงและความหมาย ดังนี้

เกษตร หมายถึง ที่ดิน ทุ่ง นา ไร่ การเพาะปลูก เช่น เกษตรกร (ผู้ประกอบการเกษตรกรรม) เกษตรกรรม (การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์)

เขต หมายถึง แคว้น แดน บริเวณ ไม่ใช้เกี่ยวกับนาเลย

6. อาศจรรย์ ส. อจุณริย บ. แปลว่า น่าประทudaด มหัศจรรย์ (wonderful, marvel, extraordinary) เราแยกใช้ดังนี้

อัศจรรย์ หมายถึง แปลก ประหลาด เช่น อัศจรรย์ใจ เป็นต้น

อัจฉริยะ หมายถึง นำพิศวง ประหลาด แปลก วิเศษ ฉลาด สามารถเป็นพิเศษ บุคคลอื่น

7. อีศวร ส. อิสุสร บ. แปลว่า ผู้เป็นใหญ่ (shief, King Shiva) เราแยกใช้ดังนี้

อีศวร หมายถึง พระอิศวร ในศาสนาพราหมณ์

อิสสระ หมายถึง เป็นใหญ่ เป็นใหญ่ในตัวเอง เป็นไทยไม่ขึ้นแก่ใคร

8. ไอศวราย ส. อิสุสริย บ. แปลว่า ความเป็นใหญ่ (Supremacy) เราแยกใช้ดังนี้

ไอศวราย หมายถึง ความเป็นเจ้าเป็นใหญ่ ความเป็นพระเจ้าแผ่นดิน อำนาจ แปลงเป็น ไอศุรย์ ก็มี

อิสสริย หมายถึง ความเป็นใหญ่ ความเป็นเจ้า ความยิ่งใหญ่ เช่น อิสสริยค (ยกอันยิ่งใหญ่) อิสสริยากรณ์ (ตราเครื่องประดับแสดงเกียรติยศ).

9. เทวช ส. โถส บ. แปลงว่า ความเกลียดชังยิ่ง ความเป็นข้าศึกษาแก่กัน ความชิงชังกัน (hatred, extreme dislike) เราแยกใช้ดังนี้

ເທິ່ງ ມາຍຄື່ງ ກາຣຄໍາຄວາມ ຄວາມລຳບາກ

ໄທ່ ມາຍຄື່ງ ຄວາມໂກຮ ຄວາມຊຸນເຊີຍ ບາງທີ່ໃຫ້ຮູບທີ່ເຂົາແຈກ ວິກັດຕືອີ່ ໂກສ
ກົມໃຫ້ຄູກັບ ໂມໂທ ເປັນໄກສໂມໂທ ບາງທີ່ໃຫ້ ໂມໂທ ມາຍຄື່ງ ຄວາມໂກຮ ດ້ວຍ.

10. ສຸກນຸ່ວ ສ. ພະນຸ່ວ ບ. ແປລວ່າ ບໍາ ລຳຕັ້ນຂອງຕັ້ນໄມ້ (shoulder, trunk of tree) ເຮັດແກໃຊ້
ດັ່ງນີ້

ສຸກນຸ່ວ ມາຍຄື່ງ ຮ່າງກາຍ ສ່ວນຮ່າງກາຍ

ຂັ້ນຸ່ວ ມາຍຄື່ງ ມູ່ ກອງ ຂັ້ນຸ່ວ ໃຫ້ກັບເບັງຈົຂັ້ນຸ່ວຄື່ງ ຂັ້ນຸ່ວທີ່ເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຖ້ອນຮູບ
ກັບນາມທີ່ແຍກອອກຈາກກັນເປັນ 5 ກອງຄື່ງ ຮູບ ເວທະນາ ສັງຄູນ ສັງຂາ ແລະ ວິຜູ້ຄູນ

2. ໃຫ້ຄຳບາລືສັນສັກຖືທີ່ເປັນຄໍານາມເປັນຄໍາກີりຢາໃນພາສາໄທ ເຊັ່ນ ເມຕຕາ ກຽມາ ສົງສາຮ
ຄ້າເຮົາຕ້ອງການໃຫ້ເປັນຄໍານາມໃນພາສາໄທ ໃຫ້ເຕີມຄວາມຂ້າງໜ້າ ເປັນ ຄວາມເມຕຕາ ຄວາມກຽມາ
ຄວາມສົງສາຮ ເປັນຕັ້ນ

3. ຄົງວິກັດຕີ ຢ່ອ ລົບວິກັດຕີ

- ຄົງວິກັດຕີໄວ້ໄດ້ແກ່ ວິກັດຕີທີ່ 1 ເພື່ອຍ ເອກພົນ ເຊັ່ນ ພຸຖຸໂຮ ຮມ່ໂມ ສຸງໂໂໂ ໂກສ
ໂມໂທ ເດໂໂ ວາໂຍ ປຸພຸໂພ ລໍລ ວິກັດຕີທີ່ 2 ເອກພົນທຸກເພີ ເຊັ່ນ ອົນຈັງ ຖຸກຂັງ ອົນກອນນັ້ນຕັ້ງ ຈີຮັງ
ກຸງຮັງ ລໍລ ວິກັດຕີທີ່ 7 ເອກພົນ ເພື່ອຍ ເພື່ອຍແລະໄມ້ໃຫ້ເພື່ອຍ-ຫຼິ້ງ ເຊັ່ນ ພົນ ຈເຣ ນຸ່ພີເພ ລໍລ

- ລົບວິກັດຕີ ຄໍາທີ່ເຮົານຳມາໃຫ້ເປັນສ່ວນໃຫຍ່ຄື່ງຄໍາທີ່ເຂົາໄມ້ໄດ້ແຈກວິກັດຕີແລ້ວ ຄ້າ
ຈະເຮັດແກ້ໄຂກົດຍ່າງໜຶ່ງກື່ງຄື່ງ ຄໍາທີ່ເຂົາແຈກວິກັດຕີແລ້ວເຮົາລົບວິກັດຕີຂອງເຂົາເສີຍແລ້ວນຳມາໃຫ້ໃນພາສາໄທ
ເຊັ່ນ ນຣ ສະ ສຸກຸນ ສຸນຂ ວານຮ ເວັ້ນ ໂກສ ໂມ້ ພລ ອາວຸ່ນ ອາຍຸ ເປັນຕັ້ນ

ຄໍານາມຄໍາຂອງບາລືສັນສັກຖືທີ່ເຮົານຳມາໃຫ້ບາງທີ່ເຮົາຄົງວິກັດຕີໄວ້ ບາງທີ່ລົບວິກັດຕີອອກ
ທຳໃຫ້ຄຳນັ້ນ ຈີ່ມີຄວາມໝາຍເປັນຢືນໄປທີ່ອ່າວ່າຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ ໂມໂທ ມາຍຄື່ງຄວາມໂກຮ ໂມ້ ມາຍຄື່ງ
ຄວາມຮັງ ເດໂໂ ມາຍຫາຕຸໄຟ ເຊັ່ນ ເດໂຫາຕຸ (ຫາຕຸໄຟ) ບາງທີ່ຄໍາທີ່ມີຮູບແໜ່ອນກັນ ເພີ່ງແຕ່
ເສີຍສະຮ່າງຫ້າຍຄຳນັ້ນ ຈີ່ຜົດກັນ ກີ່ກຳໃຫ້ເພື່ອຕ່າງກັນໄປ ຄວາມໝາຍກີ່ຕ່າງກັນດ້ວຍ ເຊັ່ນ ເມື່
ເພື່ອຍ ມາຍຄື່ງ ກາຣນຸ່ຍ້າຍ ເມຮາ ເພື່ອຍຫຼິ້ງ ມາຍຄື່ງ ປັງຄູນ

4. ສ້າງຄັພທີ່ຂັ້ນໃໝ່

ຄຳບາລືສັນສັກຖືທີ່ມີໃຫ້ມາໃນພາສາໄທຢັ້ງນີ້ອ່ານມາຈາກການສ້າງຄັພທີ່ບາລືສັນສັກຖືຂັ້ນໃໝ່
ໃນພາສາໄທ ເພົ່າວ່າຄໍາຕ່າງປະເທດບາງຄໍາ ເມື່ອບັງຄູນຄື່ງຕື່ມີຄໍາພາສາໄທແລ້ວໄມ້ແໜ່ງສົມ
ຈຶ່ງໃຫ້ຄັພທີ່ບາລືສັນສັກຖື ບັນເອີ່ນຄັພທີ່ບາລືສັນສັກຖືຕຽບກັບຄວາມໝາຍເດີມຂອງເຂົາແລະອອກເສີຍ

ง่ายและสะดวกในภาษาไทย บางที่การสร้างศัพท์ใหม่นี้ ผู้สร้างไม่เคร่งครัดในหลักเกณฑ์นัก จึงปรากฏว่ามีคำบาลีสมាសกับคำสันสกฤตคำสันสกฤตสมាសกับคำบาลี หรือไม่ก็ดัดแปลงเสียง ไปต่าง ๆ ทำให้ความหมายเปลี่ยนจากเดิมไปก็มี เช่น โกรศัพท์ หมายถึง เสียงจากที่ใกล้ โกร มาจาก ทุร ทุร คำนี้ไม่เคยกล่าวเสียงเป็น โกร คำที่กล่าวเสียงเป็น โกร ได้คือ ทุร แต่ ทุร คำนี้ แปลว่า ช้ำ ยก ลำบาก ทุร แปลว่า ใกล้ เพราะฉะนั้นคำว่า โกรศัพท์ นอกรากจะมีความหมาย ถึงเสียงจากที่ใกล้แล้ว อาจหมายถึงเสียงที่มาด้วยความลำบาก แต่ไม่ได้หมายถึงเสียงที่ช้ำ

การบัญญัติศัพท์ด้วยคำบาลีสันสกฤต

คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยของราชบัณฑิตยสถาน ได้วางหลักเกณฑ์การบัญญัติศัพท์ไว้ 2 ประการคือ

1. คิดคำขึ้นใหม่
2. หับศัพท์^๘

1. การคิดคำใหม่ คือการคิดสร้างคำใหม่ขึ้นมาเพื่อเรียกสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่ปรากฏมีคำเรียกชื่อในปัจจุบัน ในเบื้องต้นผู้สร้างคำต้องสร้างจากภาษาไทยก่อน อาจจะสร้างโดยวิธีสร้างคำไทยแบบต่าง ๆ มีช้อนคำ ช้าคำ หรือ ประสมคำ ก็ได้ บ้านเมือง แข็งแรง ไฟฟ้า พัฒนา รถไฟเรือด้านน้ำ ไม้ขีดไฟ เป็นต้น

ในการบัญญัติศัพท์ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ราชบัณฑิตยสถาน คณะกรรมการการได้พยายามใช้การบัญญัติศัพท์จากคำในภาษาไทยก่อน แต่บางครั้งถึงแม้ว่าจะได้ใช้ความพยายามแล้ว ก็ไม่สามารถจะหาคำไทยที่ต้องการได้ จึงต้องอาศัยคำบาลีสันสกฤตที่มีใช้เป็นคำไทยอยู่แล้ว บางที่ถ้าคำบาลีสันสกฤตไม่มีใช้มาก่อนและจำเป็นต้องใช้ผู้สร้างคำก็ค้นหาคำบาลีสันสกฤตเพื่อให้ได้ตามความต้องการ เมื่อคณะกรรมการบัญญัติได้มีมติบัญญัติศัพท์ออกไป สังคมทั่วไปยอมรับและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ศัพท์บัญญัตินั้น ๆ ก็จะติดคือคงใช้อยู่ต่อไป ถ้าสังคมไม่ยอมรับ ศัพท์บัญญัตินั้น ก็จะตายไป เช่น

^๘ สุจิตรา กลินกนชา, บัญญัติศัพท์-ศัพท์บัญญัติ. สารสารราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปฐมนิเทศ ประจำเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2518. หน้า 17.

ปฏิรูป	มาจาก	reform
ปฏิวัติ	มาจาก	revolution
สหภาพ	มาจาก	union
สถาบัน	มาจาก	institution
บุคลากร	มาจาก	personnel
ปฏิบัติ	มาจาก	practice
นิสัย	มาจาก	habit
ธรรมเนียมประเพณี	มาจาก	custom
ประเพณีปรั้มปรา	มาจาก	tradition
jarriet	มาจาก	mores
ลัทธินิยม	มาจาก	creed
ศรัทธา	มาจาก	faith
อัตโนมัติ	มาจาก	automatic
อัจฉริยะ	มาจาก	genius
สวัสดี	มาจาก	good-night
อธิการ	มาจาก	rector
ภาวะ	มาจาก	condition
สภาพ	มาจาก	nature(abstract)
สถานะ	มาจาก	state
เอกตัวภาพ	มาจาก	individual
สาหริต	มาจาก	demonstrative
สังกัด	มาจาก	concept
สามมิติ	มาจาก	three dimension
พลวัต	มาจาก	dynamic
กาลอากาศ	มาจาก	weather
ภูมิอากาศ	มาจาก	climate
ปรมาณุ	มาจาก	atom
กัมมันตภาพรังสี	มาจาก	raio-activity
อาเวค	มาจาก	emotion

สมบูรณาญาสิทธิราช	มหากา	absolute monarchy
อำนาจนิติบัญญัติ	มหากา	legislative Power
อำนาจบริหาร	มหากา	administrative Power
อำนาจดุลการ	มหากา	judical Power
รัฐธรรมนูญ	มหากา	constitution
รัฐสภา	มหากา	national Assembly
ประชาธิปไตย	มหากา	democracy
เสรีภาพ	มหากา	liberty
เสมอภาค	มหากา	equality
ภราดรภาพ	มหากา	fraternity
อัตนัย	มหากา	subjective
ปรนัย	มหากา	objective
นีรนัย	มหากา	deductive
ตรรกวิทยา	มหากา	logic
ปรัชญา	มหากา	philosophy
มโนภาค	มหากา	imagination
บริบท	มหากา	context
สหพันธ์	มหากา	co-ordination
มิติ	มหากา	dimension

๔๖

ศัพท์บัญญัติบางคำกว่าสังคมจะยอมรับเป็นคำติด ต้องสร้างแล้วสร้างอีกจนเป็นที่พอใจ
ของสังคม เช่น

Culture เดิมใช้ ภูมิธรรม, พฤทธิธรรม, วัฒนธรรม

Policy เดิมใช้ รัฐฐາกิจบาลโนบาย, รัฐประศาสนโนบาย, นโยบาย

United State of America เดิมเป็น สหการรัฐอเมริกา, สหປະรัฐอเมริกา, สหรัฐ-
อเมริกา

๔๗

2. การทับศัพท์ คือการถ่ายเสียงศัพท์ในภาษาเดิมเป็นเสียงภาษาไทย การใช้ทับศัพท์เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีที่หนึ่งคือคิดสร้างคำใหม่ หรือในกรณีที่เห็นว่าเป็นศัพท์เฉพาะในวิชาการนั้น ๆ และได้ใช้ทับศัพท์มาจนเป็นที่เข้าใจในหมู่ผู้ใช้อยู่แล้ว การใช้ทับศัพท์คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทย มีลักษณะดังนี้

1. ใช้ศัพท์เดิมออกเสียงตามตัวสะกดในภาษาไทย เช่น

คำ บ.ส.	คำไทย	คำอ่าน	คำแปล
กาย	กาย	กาย	กาย
กมล	กมล	กะ-มน	หัวใจ, ดอกบัว
กนิญช្យ	ก-ขนิญช្យา	กะ-ขะ-นិច-ទា	น้องสาว
กปala	กบาล	กะ-บาล	หัว
กุmar	กุмар	กุ-มาน	เด็กชาย
ຈັກຊຸ	ຈັກຊຸ	ຈັກ-ສຸ	ตา
ຈົດຕູ	ຈົດ	ຈົດ	ຈົດ
ຈຸພາ	ຈຸພາ	ຈຸ-ສາ	ยอด, วยผม
ຈຸຫາ	ຈຸຫາ	ຈຸ-ຫາ	ยอด, วยผม
ຈີວິດ	ຈີວິດ	ຈີ-ວິດ	ชีวิต
ດຸຮ່ານີ	ດຽບ່ານີ	ດັດ-ຊະ-ນີ	นิ้วมือ
ທາຮກ	ທາຮກ	ທາ-ຮກ	ທາຮກ
ທນຸດ	ທັນຕົ	ທັນ ພຣຶ ທນ-	พัน
ທຸວາ	ທຸວາ	ທະ-ວານ	ประดู่
ຮນ	ຮນ	ຮນ ພຣຶ ທະ-ນະ	กรรพຍ
ປາກ	ປາກ	ປາດ	ເຫຼຳ
ປສຸສາວ	ປັສສາວະ	ປັດ-ສະ-ວະ	ເຢິຍວ
ມນ	ມນ	ມະ-ນະ	ໃຈ
ມນສຸ	ມນສົ	ມະ-ນັດ	ໃຈ
ລິງຄ	ລິງຄ	ລິງ	ເພີ້ນ
ໂລຫີຕ	ໂລຫີຕ	ໂລ-ຫີດ	ເລືອດ
ຕີຮູ່ຂ	ຕີຮະຂະ	ສີ-ສະ	ຫັວ

คำ บ.ส.	คำไทย	คำอ่าน	คำแปล
สรีร	สรีระ	สะ-รี-ระ	ร่างกาย
หทัย	หทัย	อะ-ไก	ใจ
องค	องค์	อง	องค์
อสุจิ	อสุจิ	อะ-สุ-จิ	ไม่สะอาด
อญชี	อญชี	อั้ด-ชี	กระดูก
อตุตา	อัตตา	อัต-ตา	ตน
อุทาร	อุทาร	อุ-โทน	ท้อง
อุร	อุร, อุรา	อุ-รา	อก
อินทรีย	อินทรีย์	อิน-สี	ร่างกาย
ยกชร	อักชร	อัค-สอน	ตัวหนังสือ

2. ใช้ทับศัพท์เดิม แต่อากเสียงสูง-ต่ำในภาษาไทย เช่น

คำ บ.ส.	คำไทย	คำอ่าน	คำแปล
กนก	กนก	กะ-หนก	ทองคำ
บุรุษ	บุรุษ	บุ-หลุด	ชาย
ເສົາຕ	ເສົາຕ	ສະ-ເຫວດ	ขาว
ອນເກ	ອນເກ	อะ-ເໜັກ	ไม่ใช่หนึ่ง
ປະຢູ່ງຕຸຕື	ປະຢູ່ງຕຸຕື	ບັນ-ຫຍັດ	ข้อบังคับ
ຈົມ	ຈົມ	ຈະ-ຊົມ	ประพฤติ
ອົດເຣກ	ອົດເຣກ	ອະ-ດີ-ເຮຣກ	ยิ่ง
ໂຄລກ	ໂຄລກ	ສະ-ໂລກ	คำประพันธ์ ส.
ສຸວສຸດີ	ສຸວສຸດີ	ສະ-ຫວັດ-ດີ	ความอยู่ดี
ສຸມາ	ສຸມາ	ສະ-ໝອນ	นางที่รัก
ເທັນາ	ເທັນາ	ເທດ-ສະ-ໜາ	การເທັນ
ມາສນາ	ມາສນາ	ມາດ-ສະໜາ	ມາສນາ
ກຖຸ່ນາ	ກຖຸ່ນາ	ກຣິດ-ສະ-ໜາ	ດຳ
ວິສຸມຍ	ວິສຸມຍ	ພິດ-ສະ-ໝັຍ	ความรัก
ວິສຸວາສ	ວິສຸວາສ	ພິດ-ສະ-ຫວາດ	รักใคร
ລັກ່າມີ	ລັກ່າມີ	ລັກ-ສະ-ໝີ	ชื่อพระนางลักษณ์

3. ใช้ทับศัพท์เดิม แต่ใช้รูปวรรณยุกต์ในภาษาไทย เช่น

คำ บ.ส.	คำไทย	คำอ่าน	คำแปล
หวาน	พ่าห์	ผ้า	ผื้อ, ผื้นแบก, ผื้พายปี, ม้า
พยุห	พยูห์	พระ-ญี่	กองทัพ
พุทโค	พุกโค'	พุด-โถ	คำเปล่งเสียงแสดง ความสงสาร
เมท	เมท'	เม'	น้ำมันข้น
ราหุ	ร่าหុ, ราហុ	ร่า-รา-ហុ	ราหុ
โลห	โลห់	โล'	โลหะ
วิเทห	វិទេហ់	វិហ់	ต่างประเทศ
ເສຸ່ນຫ	ເສັ່ນຫ់	ສະ-ເහ់	ความรัก

ฯลฯ

4. ใช้ทับศัพท์เดิม แต่ใช้เครื่องหมายไม้ทันตามาตทำกำกับคำที่ไม่ออกเสียงในภาษาไทย เช่น

คำ บ.ส.	คำไทย	คำอ่าน	คำแปล
ยกុម្ភ	យកម្ម័ែ	យក	យកម្ម័ែ
តកុម្មន	តកកម្មណ៍	តកក	គុណភាព, ថ្លោក
តកុម្មនន	តកកម្មណន៍	តកក	ផ្រះតកកម្មណន៍
ចរុម	ចររម៉ែ	ທៀន	ចររម
ស្រុវ	ស្ររព់	ស៊ូន	ខំអំណុល
ស្រុគ	ស្ររគ់	ស៊ូន	ស្រាង
មាតុទុរួយ	ម៉ោគទុរួយ	អុដ-ស៊ូ-ជ៉ាន	ផែលកប្រអប់តាត

ฯลฯ

คำภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นคำทับศัพท์ เช่น radar (เรดาร์-เครื่องมืออิเลคทรอนิกใช้ค้นหาสิ่งต่าง) vitamin (วิตามิน-อาหารบำรุงร่างกายชนิดหนึ่ง) violin (ไวโอลิน-เครื่องดนตรีใช้สีชนิดหนึ่ง) lipstick (ลิปสติก-สีทาปาก) tape (เทป-เครื่องบันทึกเสียง) switch (สวิทช์-เครื่องมือปิด-เปิดไฟ) ฯลฯ

III. บทสรุป

1. การกลายเสียงของคำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยมีสองชนิดคือการกลายเสียงแบบไม่เจตนาและเจตนา

2. การกลายเสียงแบบไม่เจตนาแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

2.1 ทางด้านสรระ

2.2 ทางด้านพยัญชนะ

3. การกลายเสียงแบบไม่เจตนาทางด้านเสียงสรระ มีดังนี้

3.1 เสียงสันกลายเป็นเสียงยาว อ-อา, อ-อี, อ-ਊ, เช่น จปล-ชาบล, ศรี-ศรี, ครุ-ครู, แม้ในคำหลายพยางค์มีการออกเสียงดังกล่าว เช่น เจติย-เจติย เป็นต้น

3.2 เสียงยาวกลายเป็นเสียงสั้น เช่น นีล-นีล, มีน-มีน, แม้ในคำประสมในสันสกฤตที่มีลักษณะเช่นนี้ เช่น อาทุจรูย-อัศจรรย์ เป็นต้น

3.3 เสียง ไอ ในสันสกฤตเป็นเสียง แอก เช่น ไสenuy-ແສນຍ เสียงสระ เօຍຍ ในบาลีเป็นเสียง ໄอย ในภาษาไทย เช่น เทය-ໄไทย เป็นต้น

3.4 ออกเสียงเป็นเสียงไทย อ-เอาะ เช่น กรห-เกราะห์, อ-อี (มหา-มหีما) อ-อี (วีช-พีช), อ-เอ (ติรจุวน-เดรจวน), อ-เอีย (ศิร-ເສිර) อ-เอีย (วีร-ເພිර) เป็นต้น

3.5 เลือกออกเสียงตามสรระของคำที่มีอยู่ อ-เอ (สีมา-ເສ්මາ), อ-โอ (กุหก-ໂກහກ)

4. การกลายเสียงไม่เจตนาทางด้านเสียงพยัญชนะ มีดังนี้

4.1 พยัญชนะวรรคกลายเสียงเป็นพยัญชนะวรรคเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน เช่น ก-ข กปญ-ຂບດ, ຄญุจර-ສญุຈර, เป็นต้น

4.2 พยัญชนะบาลีสันสกฤตบางตัวออกเสียงได้ 2 เสียงในภาษาไทย

บ เป็น บ และ ບ เช่น ປත්ම-ປත්ම, ປັບຫຼິດ-ປັບຫຼືດ

ຕ เป็น ຕ และ ດ เช่น ຕຸຣີ-ຕົຣີ, ດາວະ-ດາວາ

ງ เป็น ກງ และ ກ ເຊັ່ນ ປົກົມາ-ປົກົມາ, ປົກົກ-ປົກົກ

ວ เป็น ວ ແລະ ວ ເຊັ່ນ ວິຫຼຸງຢານ-ວິຫຼຸງຢານ, ວີ່-ພີ່

4.3 การแทรกเสียงพยัญชนะ มีดังนี้

- 4.3.1 แทรกเสียงพยัญชนะ เนื่องด้วยอักษรสระ เช่น ไอรา-ไอยรา เป็นต้น
- 4.3.2 แทรกเสียงพยัญชนะเดียวกันกับพยางค์ที่ตามมา เช่น ลตตา-ลัคดา
- 4.3.3 แทรกเสียงพยัญชนะอื่น ๆ เพื่อออกเสียงสระดาว เช่น ยมปาล-ยมพยาล
- 4.3.4 แทรก ร ออกเสียงเป็นแม่ กน เช่น มาตตา-มารดา
- 4.3.5 แทรกลิขิตแล้วเปลี่ยนเป็นพยัญชนะนิขิต เช่น မက္ခာ-မံက္ခာ-မွှေ့က္ခာ เรือออกเสียงเป็น မံက္ခာ และမွှေ့က္ခာ

4.4 การสับเสียง ภาษาไทยเมื่อนำคำบาลีสันสกฤตมาใช้มีการสับเสียงคำบาลีสันสกฤต เช่น จกุรava ก เป็น จากพรา ก เป็นต้น

5. การกลายเสียงโดยเจตนา มีดังนี้

- 5.1 การตัดคำ มีตัดหน้าคำ กลางคำและห้ายคำ ความหมายบางคำเปลี่ยนไป บางคำไม่เปลี่ยน เช่น อโศก-โศก, อุปอสัต-โภสัต, โกลาหล-โกลา เป็นต้น
- 5.2 การเติมคำ มีการเติมหน้าคำ กลางคำและห้ายคำ เช่น สครี-อิสครี, สมາລຍ-ສຸມາລຍ, ลිලා-ලීලා
- 5.3 การตัดคำผิด คือการตัดพยัญชนะท้ายของคำแรก เป็นพยัญชนะตัวแรกของคำท้าย เช่น ตักษัย ตัคมาจาก ชีวิต+กุษย เป็นต้น
- 5.4 การเที่ยบแนวเที่ยบผิด คือการเพิ่มเสียงต่าง ๆ ลงในคำบาลีสันสกฤตโดยคิดว่ามีคำอื่น ๆ เป็นแนวเที่ยบ แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น การเที่ยบแนวเที่ยบผิดมีดังนี้
 - 5.4.1 เพิ่มพยัญชนะเสียงต่าง ๆ เช่น กติกา-กฤติกา เป็นต้น
 - 5.4.2 เพิ่มเสียง ร เช่น วาสุกி-วาสุกรี
 - 5.4.3 เพิ่ม ร หัน (රර) เช่น չකුක-ශරර්
 - 5.4.4 เพิ่มเสียงสระตามวิธีคูณและพฤทธิ์ เช่น ຖຸກ-ໂກກ เป็นต้น

5. การลากเข้าความ เป็นการทำให้มีเสียงแบบไทยและเข้าใจความหมายทันที เช่น จกุรava เป็น จากพรา ก

6. การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด มีนัยเหมือนข้อ 5 แต่ข้อนี้มีนิท่านประกอบด้วย เช่น
มณฑูก เป็น มนโท เป็นต้น
7. การลากเข้าหาบาลีสันสกฤต เช่น พระศรี มาจากภาษาลາယว່າ ສີເຮຣ໌ ເປັນຕົ້ນ
6. คำกล้ายเสียงมาจากภาษาอื่น ๆ มีดังนี้
- 6.1 คำกล้ายเสียงมาจากภาษาพมพ คำนามบอกเพศชายลงท้ายเสียงเป็นเสียง อัน เช่น
ເທຣ-ເທວນ ເພສຫຼຸງลงท้ายเสียงเป็น ໂໄ ເຊັ່ນ ອກິໂຈ, ອັນໄພ ເພສທີ 3 ລົງທ້າຍເສື່ອງ¹
ເປັນເສື່ອງ ອັນ ເຊັ່ນ ບຸຮ-ບຸຮັນ ເປັນຕົ້ນ
- 6.2 คำกล้ายเสียงมาจากภาษาชาວ คำช้าມีเสียงสูง ຕໍ່າ ໃນคำบาลีสันสกฤต ชຶ່ງบาลีสัน-
สกฤตไม่มีเสียงสูง ຕໍ່າ ເຊັ່ນ ມາຫເວີ-ນະເທວີ ເປັນຕົ້ນ
- 6.3 คำกล้ายเสียงมาจากภาษาเขมร มีดังนี้
- 6.3.1 ເສື່ອງສະ ອ ເປັນ ໂອະ ທຣີ່ວ ເວາະ ເຊັ່ນ ຄຸຮ ເປັນ ເກຣະ, ອີ ອີ ເປັນ ອີ
ເຊັ່ນ ລົງຄ ເປັນ ລົງຄ ເປັນຕົ້ນ
- 6.3.2 ເສື່ອງພໜ້ອຸນະ ປ ເປັນ ປ ແລະ ປ ຕ ເປັນ ຕ ແລະ ດ ນ ເປັນ ນ ແລະ ນ
ວ ເປັນ ວ ແລະ ພ ດັ່ງນີ້ຕ້ວອຍ່າງກ່າວມາແລ້ວ
นอกจากนີ້ ຍັງມີກາරกล้ายเสียงตามแบบหรือວິທີກາຮອກເສື່ອງແບບເຂມຮົມມື ເຊັ່ນ
ເສວຍ, ເສນຍ, ແລະບວຊ ເປັນຕົ້ນ
7. การกล้ายความหมาย การกล้ายความหมายມี 4 ชนิดคือ
- 7.1 ความหมายແຄບເเข້າ ຄູ້บาลีสันสกฤตມີความหมายກ້າວ ເຮັດນຳໃຊ້ໃນความหมายແຄບ²
ความหมายชนີນີ້ແປ່ງເປັນ 2 ชนີດຄືວ
- ກ. ความหมายຈຳກັດ ຈຳກັດໄປໃນທາງດີ ເຊັ່ນ ກົມຍາ, ວາສນາ, ຄຕີ ຈຳກັດໄປໃນທາງເລວ
ເຊັ່ນ ວິບາກ, ກຽມ, ເຄຣະ໌ ຈຳກັດເປັນກລາງ໌ ເຊັ່ນ ນິມນົດ, ວິຕົກ, ສຸຂົມ
- ຂ. ຄູ້บาลีสันสกฤตມີຫລາຍຄວາມໝາຍ ເຮັດໃຊ້ຄວາມໝາຍເດືອວ ເຊັ່ນ ສັງຫາຮ ບາລී-
ສັນສກຖແປລວ່າ ທຳລາຍ, ພິນາສ, ສັງເຂບ, ຮະງັບ ເຮັດໃຊ້ວ່າ ທຳລາຍ
- 7.2 ความหมายກ້າວອອກຫຼືຂໍຍາຍຕ້ວ ບາລීສັນສກຖມີຄວາມໝາຍແຄບ ຈຳກັດ ເຮັດນຳໃຊ້
ໃນความหมายກ້າວ ຄວາມໝາຍชนີນີ້ແປ່ງອອກເປັນ 2 ชนີດຄືວ

ก. ใช้คำที่มีความหมายจำกัดให้หมายได้ทั่วไป เช่น คงคา

ข. เพิ่มความหมายใหม่เข้าไปในความหมายเดิม เช่น มาลา, ประณาม เป็นต้น

7.3 ความหมายย้ายที่ เป็นการเปลี่ยนความหมายใหม่ ไม่ใช้ความหมายเดิม เช่น ดั้งเดิม,
อาภัพ เป็นต้น

7.4 การกล้ายเลียงเพื่อแยกความหมาย คำบาลีสันสกฤตมีรูปเสียงต่างกัน แต่มีความหมาย
เดียวกัน เรานำมาเปลี่ยนเสียงเปลี่ยนความหมายเสียงใหม่ เช่น วชุร เป็น เพชร
วชิร เป็น วิเชียร เป็นต้น

8. คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทย แบ่งเป็นชนิดคำได้ดังนี้

8.1 คำนาม เช่น นร นารี บุรุษ สตรี เป็นต้น

8.2 คำคุณนาม เช่น สุนทร สุนทรีย์ บาร บรม เศวต เป็นต้น

8.3 คำกิตร์ เช่น วาที, นายก, คตี, ชาต, lothi, สมณ เป็นต้น

8.4 คำอุปสรรค เช่น อุนุชน, ออبيبี, ปฏิรูป, ปฏิวัติ เป็นต้น

8.5 คำสามาส เช่น ราชกุمار, กุลบุตร, วีรสตรี, สัตว์วิเศษ ขัตติยมานะ เป็นต้น

8.6 คำตั้งธิต เช่น สามเณร, สุขี, นาวิก, เทเรญญาิก, ปฐม เป็นต้น

9. การใช้คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทย มีดังนี้

9.1 บาลีสันสกฤตมีรูปต่างกัน มีความหมายเหมือนกัน เราแยกใช้

ราษฎร ส. ราก្យ บ. แปลว่า แวนแควัน, รักษ, ประชาชนในรักษ เราแยกใช้

ราย្យ หมายถึงประชาชนในประเทศไทย รักษ หมายถึงประเทศไทย เป็นต้น

9.2 ใช้เป็นคำกริยาจากคำนามบาลีสันสกฤต เช่น เมตตา กรุณา สังสาร

9.3 ลบวิภาคติ และคงวิภาคติ คำบาลีสันสกฤตส่วนมากในภาษาไทยมักจะลบวิภาคติที่เรียกว่า
"ศัพท์" เช่น นร นารี บุรุษ สตรี เป็นต้น คำที่คงวิภาคติมีเฉพาะวิภาคติที่ 1, 2, 7

เอกสารนี้เท่านั้น เช่น พุทธ, จีระ, บุพเพ เป็นต้น

9.4 สร้างศัพท์ขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นคำทั่วไปหรือเป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการ เช่น โทรทัศน์
โทรศัพท์ โทรคมนาคม วิทยุ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น

คำถ้าบทท้ายบท

1. การกลายเสียง หมายความว่าอะไร แบ่งเป็นกี่อย่าง อะไรบ้าง
2. การกลายเสียงโดยไม่เจตนา หมายความว่าอย่างไร การกลายเสียงชนิดนี้แบ่งออกเป็นกี่ลักษณะ อะไรบ้าง ให้กล่าวมาโดยสังเขป
3. การกลายเสียงโดยไม่เจตนาทางด้านเสียงสระ มือย่างไรมีน้ำเสียง จงกล่าวมาเป็นข้อ ๆ ตามหลักวิชาที่เรียนมา
4. การกลายเสียงโดยไม่เจตนาทางด้านพยัญชนะ มือย่างไรมีน้ำเสียง ให้กล่าวมาเป็นข้อ ๆ ตามที่เรียนมา
5. การแทรกเสียงพยัญชนะต่าง ๆ ในคำบาลีสั้นสกุต มือย่างไรมีน้ำเสียง กล่าวมาพอได้ความ
6. การกลายเสียงโดยเจตนา หมายความว่าอย่างไร แบ่งเป็นกี่ชนิด อะไรบ้าง
7. ให้กล่าวหัวข้อค่อไปนี้มาโดยละเอียด
 1. การตัดคำ
 2. การเติมคำ
 3. การตัดคำผิด
 4. การเที่ยบแนวเที่ยบผิด
 5. การลากเข้าความ
 6. การลากเข้าความด้วยความเข้าใจผิด
 7. การลากเข้าหนาบาลีสั้นสกุต
8. ให้กล่าวถึงคำที่กลายเสียงมาจากภาษาต่อไปนี้ว่ามีการกลายเสียงอย่างไรบ้าง
 1. หมวด
 2. ชวา
 3. เชนร
9. การลากเข้าหนาบาลีสั้นสกุต หมายความว่าอย่างไร มีภาษาอะไรบ้างที่มีคำลากเข้าหากำบาลีสั้นสกุต ให้กล่าวตามตำรา
10. การกลายความหมาย หมายความว่าอะไร แบ่งเป็นกี่ชนิด อะไรบ้าง จงกล่าวแต่ละชนิดพร้อมทั้งตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
11. การกลายความหมายแบบแคนเข้าและแบบกว้างออก มีลักษณะต่างกันอย่างไร ทำไม่เจิงเรียง ว่าแคนเข้าและกว้างออก อธิบายพร้อมทั้งตัวอย่างประกอบ

12. การกลายความหมายแบบย้ำที่ต่างจากการกลายความหมายแบบกว้างของอย่างไร อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
13. การกลายเสียงเพื่อเปลี่ยนความหมาย หมายความว่าอย่างไร ให้อธิบายโดยละเอียดพร้อมทั้งตัวอย่าง
14. จงให้ความหมายเดิมของคำบาลีสันสกฤต และความหมายใหม่ในภาษาไทย พร้อมทั้งบอกด้วยว่าเป็นการกลายความหมายชนิดใดของคำต่อไปนี้

นิมิต	สุ่ม	กรรม	วินาก	เคราะห์
กิริยา	วาสนา	สังหาร	ภุศล	เคราะห์
ตนตรี	มาลา	ประนาม	คติ	อาสา
คัสร	อาภพ	นิยม	พิสมัย	พิส瓦ท
อัจฉรา	วชูร	วชิร	วร	ภา
ฐาน	สีเนห	อุปทุ		

15. การนำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย แบ่งเป็นชนิดคำอย่างไรบ้าง ชนิดคำใดมีใช้มากที่สุด ชนิดคำใดมีใช้น้อย และชนิดคำใดไม่มีใช้เลย อธิบายพร้อมทั้งตัวอย่าง
16. การนำคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย มีลักษณะอย่างไรบ้าง ให้กล่าวมาเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
17. ให้นักศึกษาวิเคราะห์การสร้างคำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยจากคำต่อไปนี้ว่า ตรงหรือต่างจากความหมายเดิมบาลีสันสกฤตอย่างไรบ้าง และในภาษาไทยใช้ในความหมายอย่างไร

ปฏิวัติ	ปฏิรูป	โทรสัพท์	บุคลากร	ลัทธินิยม
อัตโนมัติ	สมบูรณญาสิทธิราชย์		ประชาธิปไตย	เสรีภาพ
กราดรากาพ	อัตโนมัติ	ปรนัย	ภูมิอากาศ	ปรนาญ